

DE ZILVER HISTOGRAAF SCHOONHOVEN

OVER DE DUIZEND MEESTERS, HUN WERK EN HUN STAD

Zilver Histograaf
Schoonhoven

Bij de Cover

Gezin van zilversmid Pieter van Oostrom en Jannigje van den Bergh met hun zeven kinderen, omstreeks 1929. Voor hun namen, klik hier.

Foto T.W. van den Houten, Schoonhoven. Collectie Marianne Klarenbeek.

52	Inhoudsopgave	Jaargang 3, 2023, september, aflevering 3
53	Van de redactie	Van Oostrom, een zilversmidsfamilie en hun werkplaatsen
54	Ferry Mol	Deelgenealogie van Cornelis Ariense Oostrom, 1735-2000
69	Rene Kappers	Twee zilversmidswerkplaatsen van ‘Zilver aan de Lek’, Havenstraat 47a. Van circa 1857 tot nu
80	Marianne Klarenbeek	Galerij der Meesters, dit maal autobiografisch
81	Gerard Waardenburg	Geïllustreerde Gids voor Schoonhoven. Herwaardering van het werk van Cornelis Vreedenburgh
83	Ferry Mol	De Galerij der Meesters: Willem Littel Willemsz
84	Colofon	Colofon Zilver Histograaf Schoonhoven
85	Sponsors	Panorama van de Zilverstad

Van Oostrom: een zilversmidsfamilie, hun woning en hun werkplaatsen

Redactie

Aan de vooravond van Open Monumentendag op 9 september 2023 is het goed om in Schoonhoven stil te staan bij ‘zilveren monumenten’. Dat onderscheidt ons van de rest. Het zijn ‘monumenten’ die extra aantrekkelijk zijn; uitzonderlijk en uniek zelfs te midden van het grote landelijke aanbod op zo’n speciale dag. Nog aantrekkelijker wordt het voor toeristen en bezoekers wanneer we dan ook meer weten te vertellen dan het bouwjaar en de bouwstijl van zo’n ‘zilveren monument’ in onze stad.

Meer weten is een opdracht voor de *Zilver Histograaf Schoonhoven*. Meer weten van de ‘meesters die het deden en doen’. Meer weten van de gebouwen van de ‘zilveren stad’, de werkplaatsen, de fabrieken en de woningen van onze zilversmeden. En vervolgens die kennis daarna wel te delen en te publiceren via moderne media zoals een digitaal tijdschrift als het onze. Op een website die voor iedereen gratis wereldwijd toegankelijk is!

Meer weten: de oudste werkplaats van Schoonhoven, nu van ‘Zilver aan de Lek’ van Marianne Klarenbeek, dateert van omstreeks 1857; dat wisten we al sinds 2011. Maar hij staat er samen met een modernere werkplaats uit 1947 op een eigen adres, Havenstraat 47a. Wat is hun samenhang? Waarom staan ze aan zo’n grote mooie binnentuin midden in de stad? Waarom een eigen adres? Met een fraaie grote 17de-eeuwse woning (!), Koestraat 122. Wie bouwde dat ooit samen tot een uniek complex van zilversmidswoning, -werkplaatsen en tuin?

Meer daarover weten is onverbiddelijk verbonden met de mensen, de ‘meesters die het deden en doen’, zij die er woonden, werkten en bouwden. Genealogisch onderzoek is daarom noodzakelijk om de geschiedenis van de Zilverstad te gaan begrijpen.

In deze aflevering gaat het speciaal over de familie Van Oostrom. Van Oostrom blijkt een Schoonhovense zilversmidsdynastie te zijn van vijf generaties ‘in het vak’ sinds 1800. In vrouwelijke lijn voortgezet tot heden zijn het zelfs zes generaties. De vijf generaties Van Oostrom tellen 13 goud- en zilversmeden. Daaronder zijn er vijf zelfstandig ‘meester’ en acht zijn medewerker of ‘knecht’ in 19de-eeuws jargon.

Verschillende auteurs schreven het in dit nummer voor u op. Veel kijk- en leesplezier.

Redactie

Zilver Histograaf Schoonhoven

Zilverstad, dat onderscheidt ons van de rest.
Al eeuwen

Deelgenealogie van Cornelis Ariense Oostrom, 1735-2000

Ferry Mol

In Schoonhoven woonde en werkte in de 19de en 20ste eeuw een goud- en zilversmidsgeslacht Van Oostrom dat 13 edelsmeden omvatte. De huidige voortzetting in vrouwelijke lijn ‘Zilver aan de Lek’ meegerekend zijn het er zelfs 14. Het zijn zowel ‘meesters’ als ‘knechten’ in vijf opeenvolgende generaties: het is een ware Schoonhovense zilversmid dynasty.

De geschiedenis van het bestaan van Schoonhoven als Zilverstad wordt naast goud- en zilverwerk gedragen door feiten, anekdotes en evenementen van de goud- en zilversmeden en hun familieleden. Door deze familieleden worden de kennis, de tradities, de gereedschappen, de bedrijfsgeheimen en uiteindelijk ook de bedrijven zelf, overgedragen. Om het hoe, aan wie en wanneer te doorgronden zijn genealogische onderzoeken van onmiskenbare waarde.¹

De Schoonhovense familie Van Oostrom blijkt afkomstig uit het naburige Willige Langerak waar de familie in de 18de eeuw leefde. Daar begint deze deelgenealogie in 1735 met de geboorte van Cornelis Ariense Oostrom.

Afb. 1 Tijdsbeeld uit 1773 van de Hervormde Kerk van Willige Langerak, waarin Cornelis Ariense Oostrom werd gedoopt evenals zijn meeste kinderen die hij had met zijn vrouw Maaike Vrolijk.

Ets, bovenste helft van een tweeluik genaamd ‘Gezichten op Willige Langerak en Langerak’ van Hendrik Spilman naar een tekening van Jan de Beijer, 1773. Rijksmuseum Amsterdam, digitale collectie.

Generatie I

- I. Cornelis Ariense Oostrom, geboren te Willige Langerak, gedoopt te Willige Langerak op 23 jan. 1735,² begraven te Schoonhoven op 9 juni 1779,³ trouwt Willige Langerak op 20 april 1755 met Maaike/Merrigje Vrolijk, geboren te Bleskensgraaf. Het gezin verhuisde van Willige Langerak naar Schoonhoven in september 1771.⁴

¹ D. de Boer, ‘Het hemd is nader dan de rok. Verwantschapsbanden over de grenzen van de tijd’, lezing jubileumbijeenkomst 75-jarig bestaan van Ons Voorgeslacht, *Ons Voorgeslacht* 77 (afl. 749, maart 2022)123-132, in het bijzonder aldaar 125.

² Woerden, Regionaal Historisch Centrum (RHC), DTB, dopen Willige Langerak 1735 folio 5.

³ Gouda, Streekarchief Midden Holland (SAMH), Toegang 1063, Ga. Sch. 1735-1806, is pro deo begraven.

⁴ SAMH, Register Verhuisde Personen Krimpenerwaard (RVPK), ingekomen acte dd. 4 sep. 1771 vermeldt beide ouders met 6 kinderen met hun namen.

Uit dit huwelijk:

1. Arije van Oostrom, gedoopt te Willige Langerak op 13 juli 1755.⁵
2. Hendrik van Oostrom, geboren omstreeks 1756,⁶ overleden te Schoonhoven op 24 aug. 1829, volgt II.
3. Pieter van Oostrom, gedoopt te Willige Langerak op 28 aug. 1757,⁷ overleden te Schoonhoven (in huis nummer 401, Lange Weistraat) op 16 mei 1812.
4. Jan van Oostrom, geboren Willige Langerak, omstreeks 1758.⁸
5. Willem van Oostrom, geboren te Willige Langerak omstreeks 1760.⁹
6. Kaatje van Oostrom, gedoopt te Schoonhoven op 13 maart 1763,¹⁰ overleden voor 4 sep. 1771.
7. Cornelis van Oostrom, gedoopt te Willige Langerak op 6 mei 1764,¹¹ overleden voor 4 sep. 1771.
8. Aeltje van Oostrom, gedoopt te Willige Langerak op 3 mei 1767.¹²

Generatie II

- II. Hendrik van Oostrom, zoon van Cornelis Ariense Oostrom (I) en Maaïke/Merrigje Vrolijk, geboren omstreeks 1756, arbeider (1812), zandtrekker (1818), zandvaarder (1824), overleden te Schoonhoven op 24 aug. 1829, gaat in ondertrouw te Schoonhoven op 4 april 1788, trouwt te Schoonhoven op 23 april 1788,¹³ Teuntje Westerling, dochter van Jacob Westerling en Heijltje van Woudenberg, gedoopt te Breukelen op 8 aug. 1756,¹⁴ overleden te Schoonhoven op 8 sep. 1845. Gezin woont in 1832 op Lange Weistraat B235 (huidig huisnr. 23).¹⁵

Uit dit huwelijk:¹⁶

1. Maaïke, gedoopt te Schoonhoven op 22 juni 1788, trouwt met Pieter Onner, geboren te Schoonhoven op 2 sep. 1790, metselaar, beroepsmilitair, overleden te Schoonhoven op 8 feb. 1866.
2. Heijltje, gedoopt te Schoonhoven op 4 feb. 1790, overleden te Schoonhoven op 20 april 1841, trouwt met Gerrit Jan Naves, geboren te Lexmond op 15 feb. 1784, tapper, overleden te Schoonhoven op 5 okt. 1853.
3. Aaltje, gedoopt te Schoonhoven op 14 april 1791.
4. Jacobus, geboren te Schoonhoven op 1 okt. 1792, overleden op 11 juni 1884, volgt III.
5. Cornelia, geboren te Schoonhoven op 30 april 1795, gedoopt te Schoonhoven op 3 mei 1795.

⁵ RHC, DTB, dopen Willige Langerak 1755 folio 17.

⁶ SAMH, RVPK, ingekomen acte dd 4 sep. 1771 vermeldt beide ouders met 6 kinderen met hun namen.

⁷ RHC Inventaris nr 459, DTB – dopen Willige Langerak 1757 folio 18.

⁸ RVPK, ingekomen acte dd 4 sep. 1771, genoemd als één van de 6 kinderen.

⁹ RVPK, ingekomen acte dd 4 sep. 1771 vermeldt beide ouders met 6 kinderen met hun namen.

¹⁰ SAMH, Toegang 1062 DTB Schoonhoven, 1590-1811 - boek 6: 'zijnde een kindt van Willige Langerak. Bij gelegenheid van de vacature aldaar, alhier gedoopt'; RHC - Inv. nr 459, DTB – dopen Willige Langerak 1764 folio 22v. (getuige Cornelia Vrolijk).

¹¹ RHC Inv. nr. 459 - DTB, dopen Willige Langerak 1764 folio 23.

¹² RHC Inv. nr. 459 - DTB, dopen Willige Langerak 1767 folio 25.

¹³ SAMH, Toegang 1062 DTB Schoonhoven, boek 8 p.129, Gaarder Schoonhoven deel 1 p.165, 'j.m./j.d. beide wonende alhier, pro deo'.

¹⁴ Haarlem, Nord Hollands Archief (NHA), Doopboek Breukelen 1707-1811 - boek 86a/86b.

¹⁵ B. de Keijzer (eindred.) *Schoonhoven: Kadastrale Atlas Zuid-Holland 1832* (Utrecht 1994) 101.

¹⁶ Alle dopen en geboorten: SAMH, Toegang 1062 DTB Schoonhoven, 1590-1811, boek 6.

6. Cornelis, geboren te Schoonhoven op 29 juni 1797, gedoopt te Schoonhoven op 1 juli 1797, zilversmid, werkmeester vanaf 1833,¹⁷ overleden te Schoonhoven op 26 juli 1847, trouwt (1) te Schoonhoven op 15 mei 1824 met Anna Maria Stoove, dochter van Jan Hendrik Stoove, winkelier, en Maria Wink, geboren te Schoonhoven op 10 nov. 1799, gedoopt te Schoonhoven op 14 nov. 1799, overleden te Schoonhoven op 21 okt. 1842, trouwt (2) te Schoonhoven op 1 april 1843 met Jacoba Jenneke van Tongerlo, dochter van Cornelis van Tongerlo en Jacoba Hagen, geboren te Schoonhoven op 22 mrt 1804, overleden te Schoonhoven op 29 juni 1884. Cornelis' specialiteiten waren bonbon- en tabaksdozen. Hij reisde soms (om zijn eigen waren aan de man te brengen, red.) en had een leerling. Meestertekens (resp. nr. 1894 en nr. 1891).¹⁸

Afb. 2 Mt. 1894, Cornelis van Oostrom II.6, geldig 1833 t/m 1837.

Afb. 3 Mt. 1891, Cornelis van Oostrom II.6, geldig 17 aug. 1837 verb. 29 juli 1847

Afb. 4, links, Cornelis van Oostrom (II-6), waaiervormig pepermuntdoosje, 1834, kantoor Utrecht. Collectie Edelambachtshuis inv.nr. 513.

Afb. 5, rechts, Cornelis v. Oostrom (II-6), loodgeslagen ovaal loderijndoosje, 1846, kantoor Schoonhoven. Collectie Edelambachtshuis, inv.nr. 749.

7. Willem, geboren te Schoonhoven op 29 jan. 1803, gedoopt te Schoonhoven op 30 jan 1803,¹⁹ goudsmid, werkmeester van 1828 t/m 1857, aide-essayeur Waarborg, overleden te Schoonhoven op 21 april 1891, trouwt te Schoonhoven op 12 nov. 1860 met Willemijntje van Ringelestein, dochter van Aart van Ringelestein en Jantje Valken geboren te Herwijnen op 12 nov. 1815, overleden te Schoonhoven op 26 juni 1885.

¹⁷ Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven (NZM), Collectie Van Dongen (CvD), inv.nr. 465, 1e stamboek werkmeesters Schoonhoven, 1837-1911, 1e helft, nrs. 1-181.

¹⁸ C. van Dongen, Nederlandse verantwoordelijkheidstekens sinds 1795 (Gouda 1999).

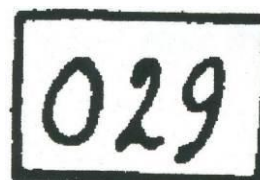
¹⁹ SAMH, Toegang 1062, DTB Schoonhoven, 1590-1811, boek 6.

Willem's specialiteiten waren: 'gouden oor- en handringen, booten en slotjes'. Ook reisde hij soms met zijn handel en werkte hij met een leerling.

Hij werkte vanaf april 1848 tot en met 15 sep. 1848 voor Izaak Cornelis van Sonsbeek en gaf daarom op 30 juni 1848 zijn meestersteken in bewaring bij de Waarborg. Vanaf 16 sep. 1848 werkte hij weer voor eigen rekening. Op 20 januari 1857 liet Willem zijn meestersteken vernietigen en werd *aide-essayeur* bij de Schoonhovense Waarborg.²⁰

Afb. 6 Willem van Oostrom, meestersteken nr. 11649, geldig van 1828 tot en met 1837. Van Dongen, Verantwoordelijkheidstekens (1999).

Afb. 7 Willem van Oostrom, meestersteken nr. 8372 geldig van 16 aug. 1837, verbroken 20 jan. 1857. Van Dongen, Verantwoordelijkheidstekens (1999).

*— Bij Koninklijk bealuit, dd. 28 December 1885 N°. 21, is aan W. Oostrom, voor langdurigen en trouwen dienst als aide aan het Kantoor van Waarborg, bij zijn vertrek eene gratificatie verleend van f 50.

Afb. 8 Gratificatie bij vertrek van Willem van Oostrom bij de Waarborg Schoonhoven. Schoonhovense Courant, 16 jan. 1886, p. 2.

Generatie III

- III. Jacobus van Oostrom, zoon van Hendrik van Oostrom (II) en Teuntje Westerling, geboren te Schoonhoven op 1 okt. 1792, gedoopt te Schoonhoven op 7 okt. 1792, schoenmaker, overleden op 11 juni 1884, trouwt te Schoonhoven op 14 maart 1823 met Petronella Wendels, dochter van Pieter Wendels en Pieterella Hartman, geboren te Schoonhoven op 16 juni 1802, gedoopt te Schoonhoven op 24 juni 1802, overleden te Schoonhoven op 14 sep. 1846. Gezin woonde Korte Weistraat B688.

Uit dit huwelijk:

1. Hendrik, geboren te Schoonhoven op 17 juni 1823, overleden te Schoonhoven op 31 juli 1894, volgt IVa.
2. Pieter, geboren te Schoonhoven op 9 sep. 1824, overleden te Schoonhoven op 29 jan. 1882, volgt IVb.
3. Lena Pieterella, geboren te Schoonhoven op 4 april 1827, overleden te Schoonhoven op 15 dec. 1905, trouwt met Barend de Jong, geboren te Ameide.

²⁰ Aide-essayeur: officiële titel voor assistent-essayeur; NZM, CvD inv.nr. 465, 1e stamboek werkmeesters Schoonhoven, 1837-1911, 1e helft, nrs. 1-181.

4. Cornelis, geboren te Schoonhoven op 16 dec. 1825, overleden te Delft op 20 jan. 1914, volgt IVc.
5. Willem, geboren te Schoonhoven op 21 juli 1828, matroos der 2e klasse, overleden te Soerabaja, Ned. Indië op 19 nov. 1862.
6. Mergje, geboren te Schoonhoven op 25 april 1831, overleden te Schoonhoven op 30 sep. 1833.
7. Teuntje, geboren te Schoonhoven op 16 juni 1833, overleden te 's Gravenhage op 1 nov. 1930, trouwt te Bergen op Zoom op 10 okt. 1872 met Marijnis Cornelis Cornelisse, broodbakker.
8. Merrigje, geboren te Schoonhoven op 13 juni 1835, overleden te Rotterdam op 2 mrt 1906, trouwt met Hendrik Jan Bedijn.
9. Adriana, geboren te Schoonhoven op 18 jan. 1837, overleden te Nieuw Lekkerland op 27 juni 1924, trouwt te Nieuw Lekkerland op 21 nov. 1868 met Adrianus Niggelie, zoon van Johannes Adrianus Niggelie en Johanna Wilhelmina Breidenstein, geboren te Ameide, smid.
10. Jacobus, geboren te Schoonhoven op 24 feb. 1839, zeeman, overleden te Rotterdam op 27 okt. 1922, trouwt met Lena van der Poel.
11. Aaltje Margritha (Alegrietje), geboren te Schoonhoven op 7 april 1841, overleden te Schoonhoven op 11 juli 1867.
12. Leendert, geboren te Schoonhoven op 16 mrt 1843, goudsmidsknecht (1860), goudsmid (1867), overleden te Schoonhoven op 7 april 1867.
13. Heiltje, geboren te Schoonhoven op 13 sep. 1845, overleden te Haarlemmermeer op 4 april 1926, trouwt met Pieter van der Band.

Generatie IV

- IVa. Hendrik van Oostrom, zoon van Jacobus van Oostrom (III) en Petronella Wendels, geboren te Schoonhoven op 17 juni 1823, goudsmid o.a. bij Fa. Niekerk, overleden te Schoonhoven op 31 juli 1894, trouwt Schoonhoven 27 mei 1848 met Pieterella Mopman, dochter van Pieter Mopman en Christina van Geelen, overleden te Schoonhoven op 7 jan. 1900.

Afb. 9 Huldeblijk en dankbetuiging van patroon J.P. Niekerk bij het 25-jarig dienstjubileum van Hendrik van Oostrom op 1 mei 1887.

Schoonhovensche Courant, 30 april 1887.

Dankbaar voor de bewijzen van deelneming, ontvangen bij het overlijden van mijn dierbaren Echtgenoot, voel ik mij tevens gedrongen mijn hartelijken dank te betuigen aan den Heer Dr. GALLANDAT HUET, die mijn onvergetelijken man jaren lang met de meeste zorg en toewijding bijstond, en aan den Heer J. P. NIEKERK voor zijne deelneming in mijn zoo smartelijk verlies.

Wed. H. OOSTROM —
MOPMAN.

Schoonhoven, 10 Aug. 1894.

Afb. 10 Dankbetuiging door de weduwe Oostrom aan dokter Gallandat Huët, en aan patroon J.P. Niekerk bij het overlijden van Hendrik van Oostrom.

Schoonhovensche Courant, 11 aug. 1894.

Uit dit huwelijk:

1. Pieterrella, geboren te Schoonhoven op 26 juli 1849, overleden te Schoonhoven op 21 sep. 1899, trouwt met Gerrit Hendrik Kuijlenburg, timmerman.
2. Annetha Jacoba, geboren te Schoonhoven (verhuist 26 april 1900 naar Zaltbommel) op mrt 1851.
3. Jacobus, geboren te Schoonhoven op 1 okt. 1853, overleden te Schoonhoven op 3 okt. 1854.
4. Christina, geboren te Schoonhoven op 18 aug. 1855, overleden te Schoonhoven op 14 okt. 1860.
5. Jacobus, geboren te Schoonhoven (verhuist in 1880 naar Apeldoorn) op 12 nov. 1857, hulponderwijzer. Woont later te Rotterdam (afb. 12).
6. Annetta, geboren te Schoonhoven (verhuist 7 juni 1866 naar Gouda) op 10 feb. 1860, kinderjuffrouw.
7. Christino Pieter, geboren te Schoonhoven op 3 aug. 1861, overleden te Schoonhoven op 21 dec. 1901, volgt Va.
8. Hendrica, geboren te Schoonhoven (verhuist 16 april 1891 naar Den Haag) op 4 nov. 1863, bewaarschoolhelpster in Schoonhoven.
9. Lena Pieterrella, geboren te Schoonhoven op 4 nov. 1863, overleden te Schoonhoven op 24 feb. 1866.
10. Gerrit Johannes, geboren te Schoonhoven op 27 nov. 1865, (werkt vanaf 1885 als horlogemaker in Nijmegen, Zierikzee, Geldermalsen, Zaltbommel en Amsterdam) overleden te 's Gravenhage op 16 feb. 1952, trouwt te Zaltbommel op 18 april 1889 met Anna Cornelia Ton, geboren te Herwijnen.

IVb. Pieter van Oostrom, zoon van Jacobus van Oostrom (III) en Petronella Wendels, geboren te Schoonhoven op 9 sep. 1824, zilversmid, graveur (1862), overleden te Schoonhoven op 29 jan 1882, trouwt (1) te Schoonhoven op 11 mrt 1848 met Sara Maria van der Ree, dochter van Cornelis van der Ree en Sara Maria Schalkwijk, geboren te Schoonhoven op 20 dec. 1815. Gezin woont Havenstraat B300.

Uit dit huwelijk:

1. Petronella, geboren te Schoonhoven op 6 juni 1849, trouwt (1) te Schoonhoven op 14 okt. 1868 met Philippus van Os, zoon van Adrianus van Os en Johanna Bezemer, geboren op 19 aug. 1848, zilversmid (219), overleden in 1874, trouwt (2) te Schoonhoven op 13 nov. 1901 met Willem Rond, zoon van Christiaan Louis Rond en Antonia Nederberg Saton, zilversmid.
2. Cornelis, geboren te Schoonhoven op 31 okt. 1852, overleden te Schoonhoven op 17 okt. 1921, volgt Vb.

Pieter van Oostrom, trouwt (2) te Schoonhoven op 3 aug. 1861 met Antonia Breeuwkes, dochter van Gerrit Jan Breeuwkes en Berendina Brouwer, geboren te Zutphen op 4 nov. 1831, overleden te Schoonhoven op 27 juni 1864.

Uit dit huwelijk:

1. Clazina, geboren te Schoonhoven op 15 sep. 1862 (om 08.00 uur), overleden te Schoonhoven op 15 sep. 1862 (om 12.00 uur).
2. Jacobus, geboren te Schoonhoven op 18 jan. 1864, overleden te Schoonhoven op 22 jan. 1864.

Pieter van Oostrom, trouwt (3) te Schoonhoven op 23 okt. 1870 met Antonia Rond, dochter van Christiaan Louis Rond en Antonia Nederberg Saton, geboren te Schoonhoven op 31 mei 1845.

Pieter heeft enige jaren bij Gerrit van Ewijk gewerkt als knecht. Bij gebrek aan eigen werk, heeft hij als graveur voor andere werkmeesters gewerkt. Hij heeft 23 maart 1871 tot en met 18 juli 1874 als knecht bij Jacobus van Geelen gewerkt. Nadien is hetzelfde meesterteken weer aan hem uitgereikt. Hij heeft ook nog bij zijn schoonzoon Philippus van Os gewerkt.²¹

Afb. 11, Pieter van Oostrom, meesterteken nr. 8895, 10 sep. 1861, vernietigd 13 mei 1882. Van Dongen, Verantwoordelijkheids-tekens (1999)

- IVc. Cornelis van Oostrom, zoon van Jacobus van Oostrom (III) en Petronella Wendels, geboren te Schoonhoven op 16 dec. 1825, goudsmidsknecht te Schoonhoven (1849), oppasser (1859) en kogelgieter (1861) te Delft, overleden te Delft op 20 jan. 1914, trouwt te Schoonhoven op 15 mrt 1849 met Janna Jongebroer, dochter van Cornelis Jongebroer en Huibertje de Bruin, geboren op 11 mrt 1826, overleden te Delft op 14 april 1899.

Uit dit huwelijk:

1. Petronella, geboren te Schoonhoven op 14 mei 1849, overleden te Delft op 8 mei 1933, trouwt met Wilhelmus Josephus van Duijn.
2. Cornelis, geboren te Schoonhoven op 26 juli 1852, overleden te Naarden op 13 okt. 1939, trouwt met Cornelia Maria Rijnders, geboren te Utrecht op 8 feb. 1860.
3. Jacobus, geboren te Schoonhoven op 11 aug. 1855, overleden te Delft op 10 juni 1922, trouwt met Johanna Maria Pauwels.
4. Huibertje, geboren te Delft op 24 feb. 1859, overleden te Delft op 10 jan. 1955, trouwt met Jan Stokhof.
5. Lena Pietje, geboren te Delft op 8 dec. 1861, trouwt te Delft met Georg Paul Johannes Alexander.

Generatie V

- Va. Christino Pieter van Oostrom, zoon van Hendrik van Oostrom (IVa) en Pieterella Mopman, geboren te Schoonhoven op 3 aug. 1861, goudsmid (1880), zilversmid (1886) onder andere bij de Fa. Niekerk, kantoorbiedende (1901), overleden te Schoonhoven op 21 dec. 1901, trouwt Schoonhoven 14 april 1886 met Elisabeth Teunissen, dochter van Jacobus Teunissen en Maria Perk, overleden te 's Gravenhage op 9 dec. 1934.

²¹ NZM, CvD, inv.nr. 465, 1e stamboek werkmeesters Schoonhoven, 1837-1911, 1e helft, nrs. 1-181

Uit dit huwelijk:

1. Petronella, geboren te Schoonhoven op 21 dec. 1891, trouwt te Schoonhoven op 30 juli 1914 met Pieter van Tol, geboren te Boskoop, boomkweker.
2. Hendrik, geboren te Schoonhoven op 9 aug. 1894, onderwijzer te Renkum, trouwt te Renkum met Johanna Hermina Hulstijn.
3. Maria, geboren te Schoonhoven op 27 mrt 1897, trouwt te Watergraafsmeer met Willem Eenhoorn, rijksklerk der belastingen.

****— Op den 1en Kerstdag werd alhier het stoffelijk overschot ter aarde besteld van den heer Chr. P. Oostrom, een ingezetene dezer gemeente, die de volle achting genoot van allen die hem kenden.**

Twee fraaie kransen van patroons en collega's dekten de kist, die door vele vrienden grafwaarts gevolgd werd.

Een buitengewoon groote schare was op het kerkhof vereenigd, waar aan de geopende groeve het woord gevoerd werd door Ds. J. M. Keulemans en den heer Jac. G. J. Niekerk, die in gevoelvolle woorden den overledenen herdachten als Christen, mensch, vriend en medewerker. De heer J. Oostrom van Rotterdam besloot deze plechtigheid met een hartelijk woord van dank tot allen die de laatste eer aan zijn broeder bewezen hadden.

Afb. 12 In memoriam voor Christino Pieter van Oostrom. Schoonhovense Courant, 28 dec. 1901.

Ondergeteekende betuigt haren hartelijken dank voor de talrijke bewijzen van deelneming, ontvangen bij het overlijden van haren geliefden Echtgenoot, den Heer C. P. VAN OOSTROM; inzonderheid aan de Familie NIEKERK, die met woord en daad heeft getoond zijne nagedachtenis te willen eeren, ook in de zorgen voor zijne nage-laten betrekkingen.

Wed. C. P. VAN OOSTROM—
TEUNISSEN.
Schoonhoven, 9 Januari 1902.

Afb. 13 Dankbetuiging van de weduwe Van Oostrom-Teunissen, in het bijzonder aan de familie Niekerk. Schoonhovense Courant, 11 jan. 1902.

- Vb. Cornelis van Oostrom, zoon van Pieter van Oostrom (IVb) en Sara Maria van der Ree, geboren te Schoonhoven op 31 okt. 1852, zilversmid (1877-1887), werkman, sorteerder, (scheeps-)tagrijnsknecht en pakhuisknecht, overleden te Schoonhoven op 17 okt. 1921, trouwt te Schoonhoven op 20 nov. 1876 met Magdalena Verheij, dochter van Cornelis Isaacszn. Verheij en Dirkje de Bruin, geboren te Ameide op 14 dec. 1857, overleden te Schoonhoven op 14 april 1932.
Gezin woonde (1900-1910) Kerkstraat B244.

Uit dit huwelijk:

1. Sara Maria, geboren te Schoonhoven op 11 mrt 1877, overleden te Haarlem op 26 okt. 1944, trouwt te Haarlem op 23 mei 1906 met Hendrik Willem Moorhoff, sigarensorteerder.
2. Cornelis, geboren te Schoonhoven op 6 feb. 1879, overleden te Gouda op 1 feb. 1951, volgt VIa.
3. Pieter, geboren te Schoonhoven op 18 april 1880, overleden te Schoonhoven op 5 jan. 1962, volgt VIb.
4. Magdalena, geboren te Schoonhoven op 7 feb. 1883.
5. Jacobus, geboren te Schoonhoven op 9 juni 1885, overleden te Schoonhoven op 14 jan. 1893.
6. Dirkje, geboren te Schoonhoven op 16 sep. 1887, overleden te Schoonhoven op 20 sep. 1936, trouwt te Schoonhoven op 22 mei 1912 met Arie den Besten, zoon van

- Jacobus den Besten en Cornelia Woudenberg, zilversmid, overleden te Gouda op 24 feb. 1923.
7. Mijntje, geboren te Schoonhoven op 11 april 1890.
 8. Jacobus, geboren te Schoonhoven op 23 mrt 1893, letterzetter, overleden op 27 nov. 1960, trouwt te Gouda op 28 april 1915 met Adriana Bloot, dochter van Frans Bloot en Cornelia Both, geboren op 4 aug. 1896, overleden op 5 mrt 1986.
 9. Marinus, geboren te Schoonhoven op 22 juni 1896, typograaf te Deventer, trouwt te Deventer op 25 feb. 1925 met Gesina Kamerman, dochter van Hendrik Kamerman en Tonia Karman.

Generatie VI

- VIa. Cornelis van Oostrom, zoon van Cornelis van Oostrom (Vb) en Magdalena Verheij, geboren te Schoonhoven op 6 feb. 1879, goudsmid (1909), ovenist (1938),²² overleden te Gouda op 1 feb. 1951, trouwt te Schoonhoven 2 dec. 1903 met Cornelia de Vries, geboren te Vlist, overleden te Schoonhoven op 20 nov. 1938.

Uit dit huwelijk:

1. Cornelis, geboren te Vlist op 27 feb. 1904, zilversmid bij Fa. Huisman, overleden te Utrecht op 9 sep. 1947, trouwt te Stolwijk op 1 mei 1931 met Gerrigje Christina Frederikze, geboren te Stolwijk.
2. Antje, geboren te Schoonhoven (geboren in huisnr B433) op 21 april 1907, trouwt met C. Bouter.
3. Pieter, geboren te Schoonhoven (geboren in huis aan de Kruispoortstraat 17) op 18 april 1910, drukker, trouwt met Arigje Versluis. Gezin woont in 1951 in Bussum.

Afb. 14 Condoleance door de gebroeders Huisman bij het overlijden van Cornelis van Oostrom (VIa.1) op 9 september 1947.

Schoonhovensche Courant, 10 sep. 1947

²² C. Denig, *Van aakschipper tot zwikker* (Utrecht 2004)58: werkman in gieterij, bakkerij of aardewerkfabriek; belast met toezicht op de oven.

VIIb. Pieter van Oostrom, zoon van Cornelis van Oostrom (Vb) en Magdalena Verheij, geboren te Schoonhoven op 18 april 1880, werkmeester, zilversmid, overleden te Schoonhoven op 5 jan. 1962, trouwt te Schoonhoven op 1 sep. 1909 met Jannigje van den Bergh, dochter van Jan Wernard van den Bergh (goudsmid) en Pieterella Maria Mulder, geboren te Schoonhoven op 19 okt. 1881, overleden te Schoonhoven op 13 april 1965. Wonen achtereenvolgens Haven wz (?12/27?), Havenstraatsewal, Koestraat 103, 1e Olivier van Noortstraat 8, Havenstraat 25, Koestraat 122.²³

Uit dit huwelijk:

1. Cornelis, geboren te Schoonhoven op 19 okt. 1910, volgt VII.
2. Petronella Maria, geboren te Schoonhoven op 2 aug. 1912, overleden te Schoonhoven op 15 nov. 2010, trouwt met Petrus van Bruinessen, grossier in zilver. Gezin woonde op Albr. Beijlinggracht 42.
3. Jan Wernard, geboren te Schoonhoven op 10 aug. 1916, timmerman, meubelmaker, overleden op 18 sep. 1996, trouwt met Heiltje Verveer, geboren op 8 juli 1913, overleden op 14 april 1989.
4. Jacobus, geboren te Schoonhoven op 17 sep. 1917, zilversmid, overleden op 19 sep. 1944.
5. Magdalena Maria Margaretha, geboren te Schoonhoven op 18 dec. 1920.
6. Magdalena, geboren te Schoonhoven op 7 feb. 1923, trouwt met Jan van der Star.
7. Sara Maria, geboren op 17 jan. 1925, trouwt te Schoonhoven op 2 juli 1947 met Adrianus de Korte.

Afb. 15 Gezinsfoto omstreeks 1929, v.l.n.r. Jacobus (Koos, 1917), Cornelis (Cor, 1910), Pieter (opa, 1880), Jan Wernard (Jan, 1916), Petronella Maria (Nel, 1912), Sara Maria (Saar, 1925), Magdalena Maria Margaretha (Lena 1920), Jannigje van den Bergh (oma 1881), Magdalena (Lien, 1923). Collectie Marianne Klarenbeek. Foto T.W. van den Houten, Schoonhoven.

²³ SAMH, Bevolking Register Schoonhoven, Gezinskaarten 1910-1936.

Op 21 aug. 1919 schreven Pieter van Oostrom en Gerardus Antonius van Engelen zich in Schoonhoven in onder de naam 'Fa. van Engelen Oostrom', gespecialiseerd in lepel- en schepwerk (afb. 19). Een dag later worden de meestertekens (afb.18) vastgelegd op de insculpatieplaat. Oostrom en Van Engelen werkten vanuit het adres Koestraat 61 (afb. 17). Er werden door hen ook leerlingen opgeleid (afb. 20).

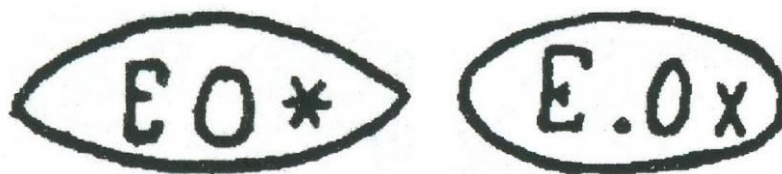
Een gezamenlijke belegging leverde beide firmanten twee jaar na hun start een flinke som geld op: ieder kreeg 1250 gulden; een niet onaanzienlijk bedrag, begin 1922 (afb. 16).

Afb. 16 Dankbetuiging van G.A. van Engelen en P. van Oostrom aan het adres van J.A. Hoefnagel voor de prompte uitbetaling van een premie-aandeel van een obligatie. Het bedrag zal voor elk netto 1250 gulden bedragen hebben.. Schoonhovense Courant, 10 feb. 1922.

Afb. 17 Koestraat 61: de Fa. van Engelen Oostrom, in het lage huis, let op de dubbele deur. Afbeelding 1917 (volgens opschrift), van een knipsel uit een onbekend geïllustreerd weekblad, eigendom FM.)

Afb. 18 Meestertekens 'Firma Van Engelen Oostrom'. Links, nr. 2795, rechts nr. 2796. Beiden geldig van 22 aug 1919 en vernietigd 6 jan 1926. Van Dongen, Verantwoordelijkheidstekens (1999).

Afb. 19 Van Engelen Oostrom, Art Deco taartschep, Schoonhoven 1923. Foto Van Gils Antiek. Thans onbekende collectie.,

Lepel- en Schepwerk.
Fa. VAN ENGELN OOSTROM vraagt
een flinken HALFWAS
EN EEN JONGEN.
Vakkundige opleiding. ∴ Hoog loon.

Afb. 20 Firma Van Engelen Oostrom, personeelsadvertentie; geboden werd 'een baan, hoog loon en opleiding'. Schoonhovensche Courant 11 augustus 1920, p.2

Op 4 februari 1926 werd de firma ontbonden en gingen beide zilversmeden ieder weer onder hun persoonlijke meesterteken verder.²⁴ Op 9 februari 1926 schreef Pieter van Oostrom zich in onder een nieuw meesterteken dat op 30 januari 1926 op de insculpatieplaat werd ingeslagen (afb. 21).²⁵

²⁴ NZM, CvD inv.nr. 467, 468, Stamboek kantoor Schoonhoven, 1911-(1937) 1933; Van Engelen: F. Mol, 'Galerij der Meesters, Gerardus Antonius van Engelen', *Jaarboek Zilver Histograaf Schoonhoven* 2(2022)51-52.

²⁵ NZM, CvD inv.nr. 467, 468 Stamboek kantoor Schoonhoven, 1911-(1937) 1933.

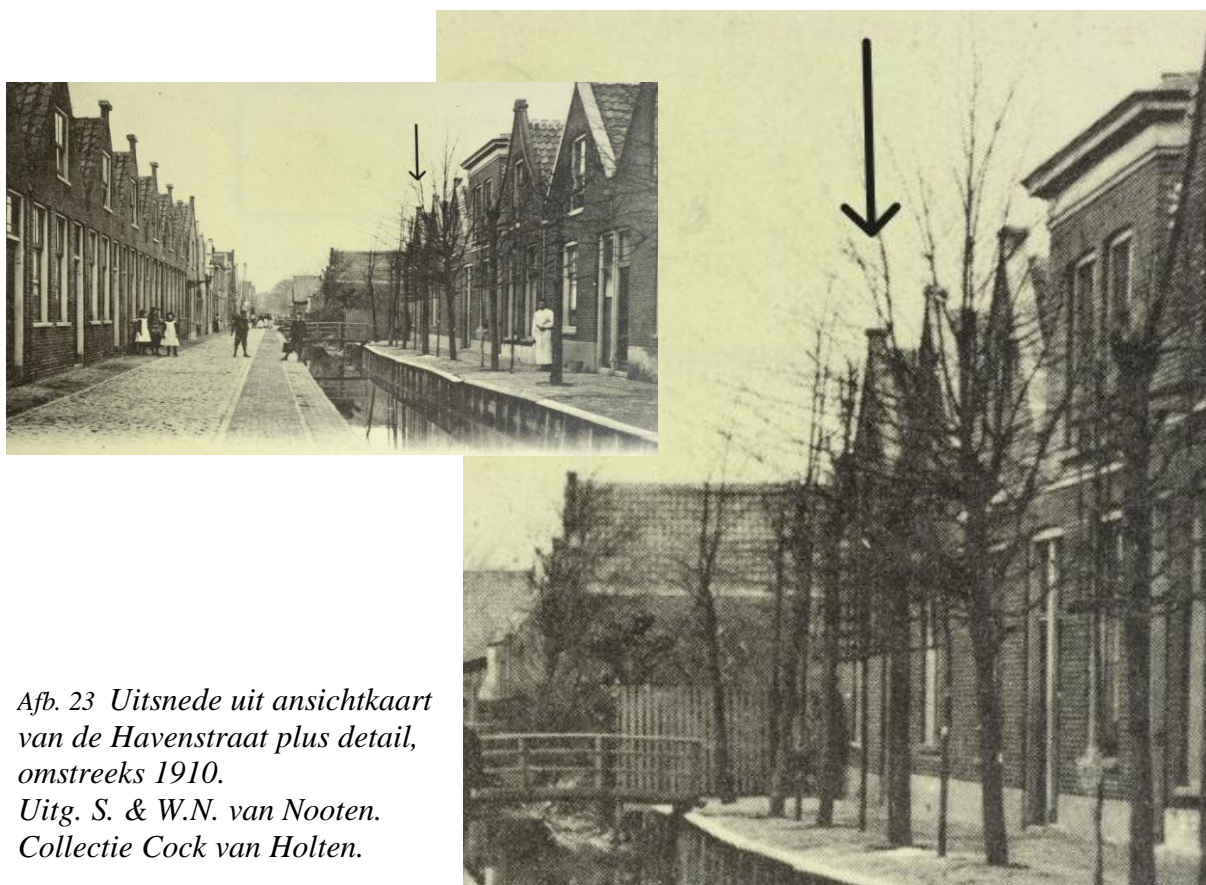
*Afb. 21 Pieter van Oostrom, meesterteken nr. 8891, geldig vanaf 30 januari 1926; vernietigd op 3 april 1941.
Van Dongen, Verantwoordelijkheidstekens (1999)*

Afb. 22 Zilveren slangenarmband, handgesmeed door Pieter van Oostrom, omstreeks 1930.

Collectie Edelambachtshuis, inv. nr. 996.

Vanaf begin 1926 werkte Pieter vanuit het adres Havenstraat 25 (afb. 23).²⁶ In 1928 vroeg Pieter een hinderwetvergunning aan voor de uitbreiding van zijn bestaande zilversmederij oor het plaatsen van een houten aanbouw met een pers gefundeerd in beton aangedreven door een electromotor van 3 pk.²⁷

*Afb. 23 Uitsnede uit ansichtkaart van de Havenstraat plus detail, omstreeks 1910.
Uitg. S. & W.N. van Nooten.
Collectie Cock van Holten.*

²⁶ NZM, CvD, inv.nr. 467, 468 Stamboek kantoor Schoonhoven, 1911-(1937) 1933.

²⁷ SAMH, Toegang 1045, Hinderwetvergunningen Schoonhoven, 1875-2014, Inv. 415, Havenstraat 25, 1928.

Op 3 april 1941 werd het eenmansbedrijf omgezet in een firma: Fa. P. van Oostrom & Zoon met onderstaand meesterteken (afb. 24).²⁸ Pieter ging toen officieel samenwerken met zijn oudste zoon Cornelis VIIa (roepnaam Cor), die al vanaf 1925 bij zijn vader werkte, zoals hij zelf mededeelde in een interview in 1995.²⁹ Cornelis van Oostrom begon dus feitelijk zijn carrière bij de Firma Van Engelen Oostrom.

*Afb. 24 Meesterteken
Firma P. van Oostrom & zoon,
geldig vanaf 3 april 1941 t/m 2000.
Van Dongen, Verantwoordelijkheidstekens (1999)*

*Afb. 25 Firma P. van Oostrom
& zoon, personeelsadvertentie.
Schoonhovensche Courant,
7 juli 1947.*

Generatie VII

VII. Cornelis (Cor) van Oostrom, zoon van Pieter van Oostrom (VIb) en Jannigje van den Bergh, geboren te Schoonhoven op 19 okt. 1910, zilversmid vanaf 1925, overleden op 20 maart 2000.

Cornelis van Oostrom deed de opleiding aan de Vakschool in Schoonhoven vanaf 1922,³⁰ en behaalde in 1923 en 1925 de eerste prijs in de Afdeling Zilversmeden. Hij is op de Nationale Zilverdag in Schoonhoven op 5 juni 1995 benoemd als eerste Erelid van het Schoonhovens Goud- en zilversmidsgilde St Eloy 'wegens zijn grote ambachtelijke verdiensten'.

*Afb. 26
Cornelis van Oostrom (VII)
aan het werk in zijn
werkplaats. Collega
zilversmid Cock van Holten
kijkt toe.*

*Collectie Cock van Holten.
Foto Hans Breuer, 1995.*

²⁸ NZM, CvD, inv.nr. 467, 468 Stamboek kantoor Schoonhoven, 1911-(1937) 1933.

²⁹ G. Bos, *Dagblad Rijn & Gouwe*, juni 1995: interview met Cor van Oostrom.

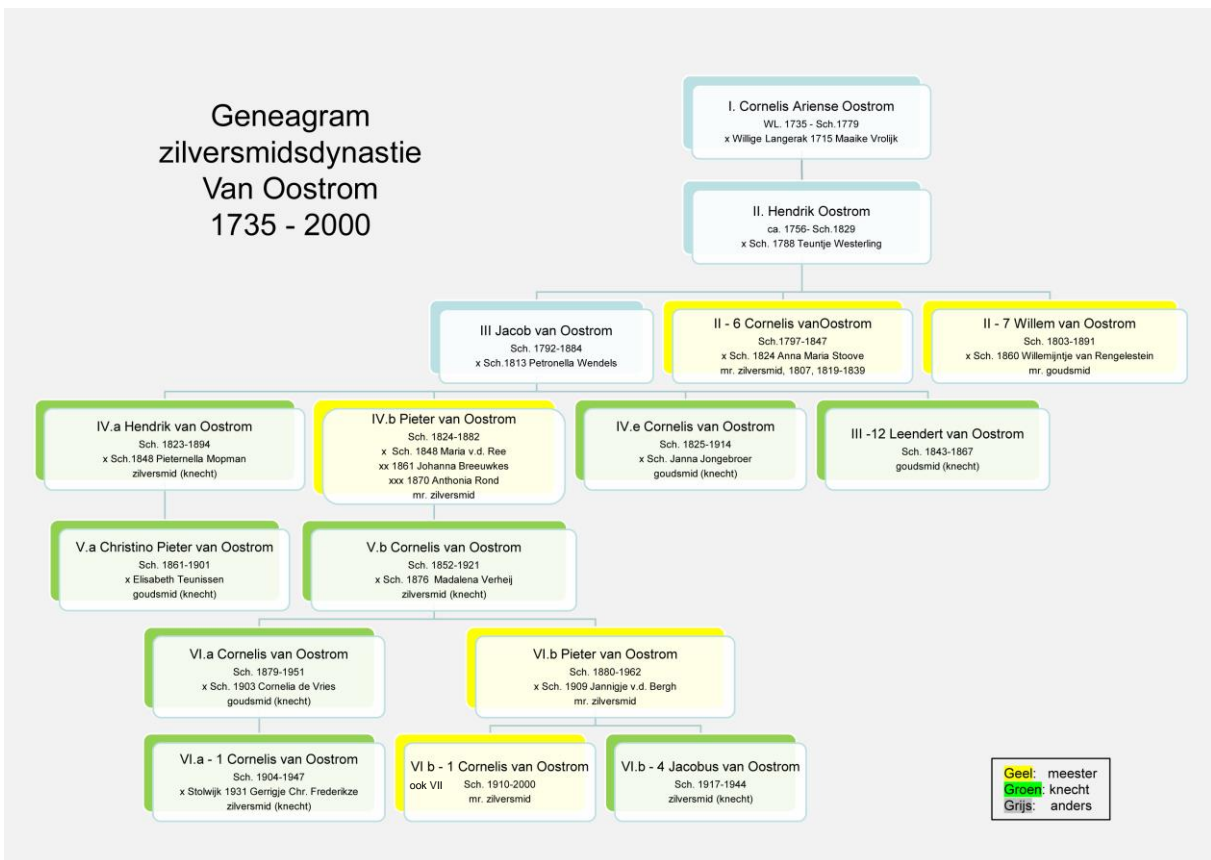
³⁰ Bijschrift van foto nummer 166 uit de Collectie van Holten.

Afb. 27
 Certificaat voor Cornelis van Oostrom,
 Eerste prijs afdeling Zilversmeden,
 Vakschool 1925.
 Collectie Marianne Klarenbeek.
 Bew. RKa.

Afb. 28
 Uitreiking, door voorzitter C. Imholz, van het zilveren
 beeldje behorend bij het Erelidmaatschap van het
 Schoonhovens Goud- en Zilversmidsgilde St Eloy,
 Nationale Zilverdag, Schoonhoven 5 juni 1995.
 Foto Piet van Oostrom. Collectie Henk Sauer. Bew. RKa.

Afb. 29 Geneagram van de Schoonhovense zilversmidisdynastie Van Oostrom, 1735-2000

Twee zilversmidswerkplaatsen van 'Zilver aan de Lek', Havenstraat 47a. Van circa 1857 tot nu ¹

Rene Kappers

De *Schoonhovensche Courant* herdacht op 2 februari 1898 het 'gouden jubilé' van Isaac Cornelis van Sonsbeek. Hij was 50 jaar goudsmids-patroon in Schoonhoven. Daarbij was hij ook de oudste van de bestaande fabrikanten. Lof en de beste wensen vielen hem ten deel. Van Sonsbeek was op dat moment 73 jaar en woonde en werkte aan de Koestraat (huidig:) nummer 122.

Van Sonsbeek's oude werkplaats alias 'fabriek' staat daar nog steeds, samen met een tweede 90 jaar jongere werkplaats. Ze staan op een eigen adres: Havenstraat 47a, vandaag onder de naam 'Zilver aan de Lek'. Wanneer Van Sonsbeek daar begon is echter een nog steeds een niet definitief beantwoorde vraag.²

Daarom passeren in dit artikel de stichters van de werkplaatsen de revue plus de eigenaren en gebruikers, van begin 19de eeuw tot heden.³ De gebruikers blijken goud- en zilversmeden, met één uitzondering, een sigarenmaker. Elke werkplaats wordt hieronder ook beschreven met in het oog springende authentieke bijzonderheden.

..— Een gouden jubilé te gedenken als hoofd eener gunstig bekende fabriek is in eene kleine gemeente als de onze zeker niet alledaagsch.
Dit voorrecht valt ten deel aan onzen geachten stadgenoot, den heer I. C. Van Sonsbeek, die heden, 1 Maart, den dag herdenkt, waarop hij vóór 50 jaren zich als goudsmids-patroon te dezer stede vestigde. Eene deputatie uit het bestuur der Nijverheids-vereeniging voor Goud- en Zilversmeden kwam heden-middag den nog steeds met ijver werkzaam jubilaris begroeten, terwijl het hem aan overige blijken van belangstelling niet zal ontbreken. Moge den heer Van Sonsbeek, den oudsten der hier bestaande fabrikanten, de kracht geschonken worden om nog tal van jaren met denzelfden lust en ijver werkzaam te zijn, ook in het belang der nuttige instellingen waaraan hij een groot deel zijns levens wijdde.

Afb. 1 *Schoonhovensche Courant*, 2 februari 1898, pag. 2 en 3. Kort memorandum van het gouden jubileum van Isaac Cornelis van Sonsbeek als goudsmid-fabrikant.

Afb. 2 De twee zilversmidswerkplaatsen op Havenstraat 47a, van 'Zilver aan de Lek', achter het woonhuis van Koestraat 122. Links de oudste 'werkplaats circa 1857' en rechts de 'werkplaats 1947', gebouwd op een oudere 18de-eeuwse kern. Foto's RKA 2011.

¹ Met dank aan Janjaap Luijt en Leo de Kluijver voor hun onderzoek van de Kadaster gegevens.

'Zilversmidswerkplaatsen': omwille van het leescomfort wordt in dit artikel in het algemeen geen onderscheid gemaakt tussen goud- en zilversmeden, noch tussen de aanduiding van hun werkplaatsen.

² R. Kappers, *Oud gebouw, nieuw gebruik. Erfgoed voor de creatieve Zilverstad* (Schoonhoven 9 sep 2011) 5, vermeldde 'aannemelijk dat Isaac Cornelis van Sonsbeek in 1857 de oude werkplaats ... bouwde'.

³ Onderzocht zijn de Kadastergegevens, de Bevolkingsregisters, de Burgerlijke Stand en de *Schoonhovensche krant*. Merkwaardigerwijs ontbreekt in de Collectie Muilwijk (CPM) een ingang voor archiefstukken betreffende de Koestraat westzijde vanaf de Kerkstraat tot de Weergang / Kloosterwal (de even huisnummers).

Twee werkplaatsen uit een verschillende tijd

De twee zilversmidswerkplaatsen zijn beschermde Monumenten.⁴ De een werd op grond van eerder onderzoek en stijkenmerken gedateerd ‘circa 1857’;⁵ de ander ‘uit 1947’.⁶ Binnen heerst duidelijk een verschillende tijdgeest. In de oudste werkplaats domineert de grote dubbele oven en de bakstenen vloer (afb. 3). De jongste werkplaats heeft het interieur van een kleinschalige Schoonhovense zilverfabriek met centraal elektrisch aangedreven machines op een betonnen vloer (afb. 4). In beide werkplaatsen staat een lange zilversmids-werkbank of ‘stavelij’ langs de karakteristieke grote ramen. Aan elke stavelij is plaats voor acht tot tien personen. De beide werkplaatsen zijn in 2006 gerestaureerd door privé-initiatief met eigen middelen door Marianne Klarenbeek.⁷ Beide werkplaatsen zijn anno 2023 in gebruik voor haar goud- en zilversmids-atelier ‘Zilver aan de Lek’.

Afb. 3 (boven) Interieur van de oudste ‘werkplaats circa 1857’. Dubbele oven aan de zuidwand en grote raampartij aan de noordwand met daarlangs de stavelij met plaats voor zes personen.

Afb. 4 (onder) Interieur van de ‘werkplaats 1947’. Aan de westwand een bovenas voor centrale elektrische aandrijving van machines, w.o. een plet- of ‘knormolen’. Aan de zuidwand de stavelij voor acht personen.

⁴ Strikt genomen zijn de werkplaatsen integraal onderdeel van Koestraat 122, het Rijksmonument nr. 33490 (kadastrale aanduiding C3057) en werden opgenomen op 24 juni 1971. De Gemeente Schoonhoven heeft in 2011 beide werkplaatsen toegevoegd aan de lijst Gemeentelijke Monumenten teneinde misverstanden over de beschermde status van de werkplaatsen te voorkomen. Besluit B&W dienaangaande, juni 2011. Schoonhoven, monument nummer 1931/11-03, Havenstraat 47a.

⁵ R. Kappers, *Oud gebouw, nieuw gebruik. Erfgoed voor de creatieve Zilverstad* (Schoonhoven 9 sep 2011) 5, vermeldde ‘aannemelijk dat Isaac Cornelis van Sonsbeek in 1857 de oude werkplaats ... bouwde’.

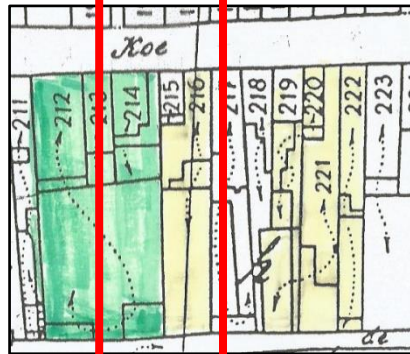
⁶ Gouda, Streekarchief Midden Holland (SAMH), ac 1015 Schoonhoven, Bouwvergunningen, inv.nr. 1194, 16 mei 1947, herbouw van een oudere kern, uit de 18de eeuw.

⁷ Begeleid door Theo Elsing van het *Nederlands Adviesbureau voor Monumenten en Interieurarchitectuur* in Schoonhoven. Theo is helaas in 2019 overleden.

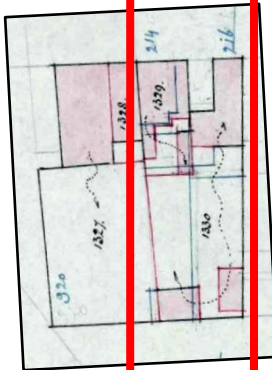
Kad. krt. Sch 'ven 1828/1832

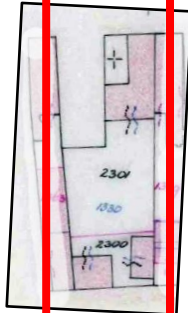
Kad. krt. Sch 'ven 1828/1832

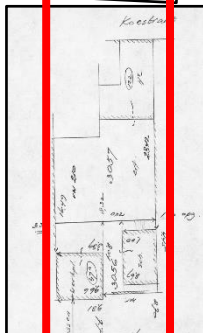
Hulp krt. SHV 00 C 138 1891/92

Hulp krt. SHV 00 C 309 1962

Hulp krt. SHV 00 C 416 1997

Afb. 5 Koestraat 122 / Havenstraat 47a.
Het verloop van perceel C 216 in 1828 tot het kadastraal perceel 3058, 'Zilver aan de Lek' in 1996, Havenstraat 47a (tussen de rode lijnen).

1828/1832

Groen: notaris J.J. Hofstede
rechts onder staat een 'schuur', de oude kern van de latere 'werkplaats 1947'
Roze : C 216 Johanna E. Klijn Vergeer
Geel : Pieter van Geelen 'de rijke'

1838/39: verkoop C 216 via Jan Hondorff Blok,
aan Pieter van Geelen

Groen: notaris J.J. Hofstede
Geel : Pieter van Geelen 'de rijke', nu ook met C216

1856? : Scheiding, van de nalatenschap van Pieter van Geelen (overl. 1847); C 216 aan dochters Maria en Elisabeth Petronella van Geelen (1857 x I.C. v. Sonsbeek)
1867: Maria en Elisabeth P. scheiden bezit (wegens Maria's huwelijk 26 april 1866 met Cornelis van der Kas Littel)

1892

Stichting van 1330: Isaac Cornelis van Sonsbeek verwerft het naastgelegen deel, was oorspronkelijk in 1832 van notaris Hofstede (toen deel van C 212); koop in 1892 van de erven wed. Slingeland (afb. 12); hij verenigt het in 1892 met C216; huidige situatie ontstaat

1900: scheiding uit de nalatenschap van Isaac Cornelis van Sonsbeek; kad. nr. 1330 komt aan zijn zoon Pieter van Sonsbeek

1929/1930 Pieter van Sonsbeek verkoopt Koestraat 122 (kad. nr. 1330) aan Pieter van Oostrom.

1947 (1956): 'Er wordt iets bijgebouwd'. Pieter van Oostrom (verlengt de 'schuur', zo blijkt, en) verbouwt tot de nieuwe 'werkplaats 1947'

1962 Uit de nalatenschap van Pieter van Oostrom worden de twee werkplaatsen in de Firma P. van Oostrom en Zoon ingebracht.

1963/1964 vererving, en scheiding Wed. van Oostrom en 6 kinderen.

1985 Vereniging ?

1996 Marianne Klarenbeek verwerft de twee werkplaatsen op kad. perceel 3056, uit het oude familiebezit.

Met dank aan Leo de Kluijver en Janjaap Luijt voor hun kadaster onderzoeken.

Havenstraat 47a, ‘Zilver aan de Lek’

Het perceel en adres Havenstraat 47a is recent (1996) ontstaan door afsplitsing van het perceel met woonhuis Koestraat 122. Marianne Klarenbeek kon het perceel met de twee werkplaatsen verwerven uit het oude familiebezit; Koestraat 122 was mede haar ouderlijk huis. Haar grootvader Pieter van Oostrom ging hier wonen en werken in 1929.

Isaac Cornelis van Sonsbeek, goudsmid: stichter van de ‘werkplaats circa 1857’

Op 19 november 1857 trouwde goudsmid Isaac Cornelis van Sonsbeek met Elizabeth Petronella van Geelen. Zij was de dochter van de goudsmid Pieter van Geelen ‘de rijke’⁸ en Willempje Coerten. Het kersverse echtpaar ging met hun dochttertje Jannigje, vóór begin 1860 (de ingebruikname van het nieuwe bevolkingsregister 1860-1880) wonen op Koestraat B (doorg: 173) 275,⁹ huidig huisnummer 122. Bij hen kwam ook haar oudere zus, Maria van Geelen wonen. De zussen waren samen eigenaar van Koestraat 122 via de erfenis van hun vader (afb. 5). Ook dienstbode Hendrina van Os nam haar intrek.

Afb. 6 Koestraat, naar het Noorden gezien; links, huidige nummers 120, 122, 124a, b, 126, zijn 17de-eeuwse panden.

Foto omstreeks 1905. Collectie SAMH inv.nr. 0440-61182.

Eén van de laatste van de 14 (!) eerdere bewoners tussen 1850 en 1860, Pieter Edeling, was op 4 april 1856 vanuit Koestraat 122 vertrokken. De weduwe Adriana van Oosten, voormalig moeder van het weeshuis van 1819 tot augustus 1854,¹⁰ werd in het register doorgehaald omdat ze verhuisde naar onbekend waar en overleed in januari 1865 in Schoonhoven. Drie gezinnen met kinderen, en twee ongehuwden waren omstreeks 1856 of eerder, al op andere adressen gaan wonen.¹¹ Het pand werd tot die tijd tegelijkertijd bewoond door alleenstaande personen en gezinnen. Het was dus een groot huis en werd tot 1857 bewoond door huurders.

⁸ F. Mol, *Het zilversmidsgeslacht Van Geelen in Schoonhoven*, Zilvercahier 9.0 (Schoonhoven 2019)18, VI, digitaal <https://historischeverenigingsschoonhoven.nl/wp-content/uploads/2019/10/Genealogie-van-Geelen.pdf>. Er zijn veel Pieters in deze familie; onderscheid is handzaam. Deze Pieter ‘de rijke’ behoorde in 1832 tot de topdrie van huizenbezitters in Schoonhoven met 6 huizen en 2,6 ha. gebouwd en ongebouwd grond. Bij de negen goudsmiden die huizen en grond bezaten, stond hij op eenzame hoogte bovenaan. B. de Keijzer (eindred.) *Schoonhoven: Kadastrale atlas Zuid-Holland 1832* (Utrecht 1994) tabel 13, 14 en 15.

⁹ SAMH ac.1012 inv.nr. 1884, Bevolkings Register Schoonhoven (BRS) 1850-1860 Wijk B #0213, blad 206.

¹⁰ H. van der Molen, *Ordentelyck, stil ende manierlyck. Het Schoonhovense weeshuis 1581-1940* (Schoonhoven 2000) 295, 297, 313.

¹¹ SAMH, ac. 1012, inv. nr. 1884, BRS, Wijk-B, 1850-1860 #0213, blad 206, Adriana van Oosten weduwe Otto van Vliet, Pieter Pek x (ca. 1852) Trijntje Ponte, Johannes van der Linden (x 1851) Beligje Murk, Willem de Wit (x 1850) Adriana Koppenol; ongehuwden Willemijntje Edeling, dienstbode bij D.H. Greup, Arie de Haan (tijdelijk naar Lekkerkerk), kinderen: Adriana Pek, Adriana van der Linden, Cornelia de Wit.

Afb. 7 Gezicht op de Haven oostzijde in 1984 vanaf de kerktoeren.

Pijl: Haven 65, van 1835 tot 1865 het woonhuis van de familie Benjamin van Sonsbeek.

B. van den Boogert (samenst.), Monumenten van Schoonhoven (1986) p. 350: 'Herenhuis ... uit omstreeks 1800...'. Rijksmonument nr. 33443. Collectie SAMH inv.nr. 0440-85589.

Goudsmid Isaac Cornelis van Sonsbeek had sinds 1848 zijn werkplaats achter zijn ouderlijk huis aan de Haven (huidig:) nummer 65 (afb. 7). Zijn vader Benjamin kocht het huis op 20 januari 1835 en overleed er in 1865; het werd in 1866 verkocht.¹² Daarbij is geen sprake meer van een werkplaats.

De *Schoonhovensche Courant* verscheen voor het eerst op 4 juli 1869. In de krant verschenen bouwberichten over aanbestedingen en gunningen. Ook berichten rond bouwen en panden werden opgenomen. In deze reeks kranten werd geen vermelding over de werkplaats of fabriek van Van Sonsbeek gevonden.

Op 2 juni 1875 werd de Fabriekswet van kracht, later omgedoopt tot Hinderwet.¹³ Voortaan was het verplicht om een vergunning aan te vragen voor 'het oprigten van inrigtingen, welke gevaar schade of hinder kunnen veroorzaken.' Hieronder vielen ook goud- en zilverwerkplaatsen. Naast bouw en verbouw was ook de ingebruikname van gas- en elektromotoren vergunning plichtig. De vergunning werd door het gemeentebestuur verstrekt. Zo had Arie Pluut I op 25 september 1875 de twijfelachtige eer om als eerste een dergelijke vergunning te krijgen voor zijn nieuwe werkplaats achter Tol 2.¹⁴ De aanvragen, tekeningen, etc. van deze 'Hinderwetvergunningen' zijn bewaard. Het gemeentebestuur besliste over zo'n vergunning hetgeen werd opgetekend in de ook bewaarde notulen van de B&W.¹⁵ Een dergelijke vergunning noch desbetreffende B&W besluiten in deze zijn bekend voor Isaac Cornelis of Pieter van Sonsbeek. Isaac Cornelis van Sonsbeek woonde in 1899 in het huis Koestraat 122 toen hij overleed. Hij was toen ruim 50 jaar goudsmid-fabrikant in Schoonhoven (afb. 1).

Deze feiten, omstandigheden en ontwikkelingen vormen de *circumstantial evidence* om te stellen dat de werkplaats alias 'fabriek' achter Koestraat 122 dus zeer waarschijnlijk gebouwd werd in de periode tussen het huwelijk van Van Sonsbeek eind 1857, en het daadwerkelijk gaan bewonen van het pand, eind 1859: korthedshalve 'circa 1857'.¹⁶ Isaac Cornelis van Sonsbeek was de stichter. Hij bouwde deze werkplaats op het perceel dat toen eigendom was van de twee zusters Maria en Elizabeth Petronella van Geelen (zijn vrouw) die het verkregen uit de erfenis van hun vader Pieter van Geelen 'de rijke' (kad. nr. in 1827/'32 C 216).

¹² CPM nr. 1 p. 42, Nieuw Notarieel archief Schoonhoven (NNOS) 34 nr. 20, openbare verkoop 15 feb 1866, aankoop 20 januari 1835, kad.nr. B35; Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven (NZM) Collectie Van Dongen (CvD) inv.nrs. 466-468 Stamboek Waarborg.

¹³ Staatsblad 95.

¹⁴ SAMH, (Nieuw) Archief Gemeente Schoonhoven (NAS) 1313; R. Kappers, *Oud gebouw, nieuw gebruik*. Jaarthemaboek Open Monumenten Dag 2011 (Schoonhoven 2011) 17, 18.

¹⁵ SAMH ac. 1045, Schoonhoven, Hinderwetvergunningen; SAMH, Schoonhoven, NAS 1313 Notulen B&W. (rk: nagezien 1875-1896)

¹⁶ *The absence of proof is not the proof of absence*. Het afdoende bewijs is niet geleverd.

De gebruikers van de werkplaats uit 'circa 1857' achter Koestraat 122 na 1899

De familie Van Sonsbeek bleef verder wonen en werken aan de Koestraat 122. Na het overlijden van vader Isaac Cornelis in 1899, volgde zoon Pieter van Sonsbeek hem op in het bedrijf. Een curieuze getuige van Pieter's aanwezigheid vormen zijn initialen 'P.v.S' die hij op enig moment in een ruitje van de werkplaats kraste met een diamant. In een ruitje daarnaast zette ook een medewerker (?) zijn initialen: J.P.Ver K. Deze laatste was ongetwijfeld Jan Pieter Verkerk, zilversmid en reiziger van beroep, die in de Koestraat een paar huizen verder woonde.¹⁷

Afb. 8 links, Pieter van Sonsbeek, circa 1880. Detail uit groepsfoto. Collectie SAMH 0440-26351, foto E.Nooteboom (Schoonhoven).

Afb. 9 Rechts, Ingekraste initialen in twee ruitjes van de 'werkplaats circa 1857' door Pieter van Sonsbeek en Jan Pieter Verkerk. Als vergelijking hun handtekeningen onder akten van de Burgerlijke Stand, v.l.n.r. geboorteakte van zoon Cornelis van Sonsbeek 6 april 1903, en de huwelijksakte 21 mei 1902 van Jan Pieter Verkerk. Foto's RKA 2011.

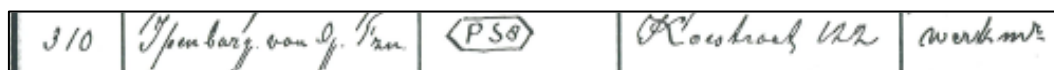
De komst in 1918 van de gebruiker Gerrit van Ipenburg Fzn, goudsmid

Op 18 mei 1918 liet de familie Van Sonsbeek publiekelijk weten dat zij waren verhuisd naar Utrecht, Maliestraat 12, met een advertentie p.p.c.:¹⁸ *pour prendre congé*, om afscheid te nemen (afb. 10).¹⁹

Afb. 10 Advertentie Schoonhovensche Courant 18 mei 1918.

Pieter van Sonsbeek verhuurde zijn huis aan zilversmid Frederik van Ipenburg Gzn,²⁰ en zijn werkplaats aan diens zoon de goudsmid Gerrit van Ipenburg Fzn.²¹ Gerrit werd daar door de Waarborg gevisiteerd op 18 april 1918 en op 23 oktober 1919. Hij gebruikte in 1918 het meesterteken van Van Sonsbeek.²² Dat was verboden dus moest Van Ipenburg weer een eigen meesterteken gebruiken. Het werd 'VI ster' in zeskant met dubbelcontour (nr. 12899) dat hij van 1919 tot 1928 gebruikte. In 1928 vertrok hij naar Zuilen. Vóór 1918 had hij sinds 1908 als meesterteken 'vI ster' in zeskant met enkel contour gebruikt (nr. 12902).²³

Afb. 11 Visitatieregister 1914-1919, inschrijving G. van Ipenburg Fzn, met meesterteken 'PS8' in zeskant, dat oorspronkelijk van Pieter van Sonsbeek was. CvD inv.nr. 469.

¹⁷ Met dank aan Leo de Kluijver voor de identificatie.

¹⁸ Schoonhovensche Courant (Sch. Crt.), 18 mei 1918, advertentie.

¹⁹ lemma 'p.p.c.', Van Dale, *Groot woordenboek van de Nederlandse taal* (Utrecht 2005).

²⁰ BRS, Gezinskaarten 1910-1936 (thans op microfiches).

²¹ NZM, CvD, Stamboek Waarborg, inv.nr. 466-468; BRS 1910-1936, Gezinskaart Van Sonsbeek.

²² NZM, CvD, inv.nr. 69, Visitatieregister 1914-1919, nr. 256, 310.

²³ Waarborg Holland (WbH), *Nederlandse Verantwoordelijkheidstekens sinds 1797* (Gouda 2003) nr. 12899.

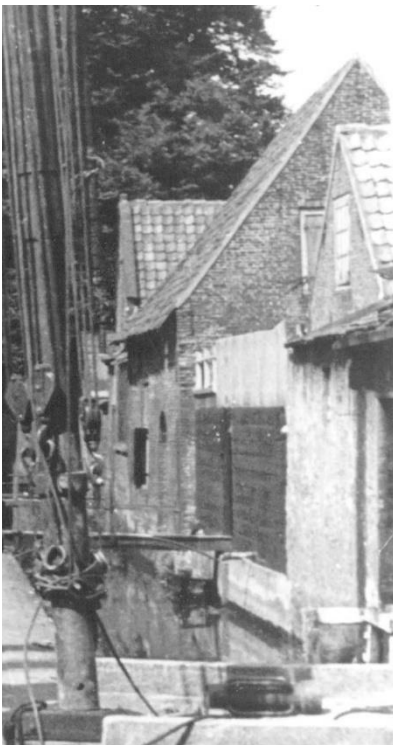
Isaac Cornelis van Sonsbeek en de aanloop in 1891 naar de ‘werkplaats 1947’

Op een veiling van 30 april 1891 kocht I.C. van Sonsbeek het belendende stuk ‘tuin met schuur’ van de erven van de weduwe Slingeland voor fl. 1300. Dit werd in 1892 door I.C. van Sonsbeek verenigd met C216 tot kad.nr. 1330 (afb. 5). Tuin en ‘schuur’ behoorden nu tot Koestraat 122.

Afb. 13 De ‘schuur’ zoals te zien op een foto van het heiwerk ten behoeve van de Loodwitfabriek HBB, omstreeks 1935.

Foto Collectie Cock van Holten, bew. RKa.

Gzn. die op een ander adres woonden.²⁴ De ‘schuur’ was al aanwezig in 1832. Mogelijk was het toen stal en koetshuis voor notaris Hofstede die toen het aanpalende pand bezat en bewoonde (afb. 5). Op een tweede foto van het heiwerk circa 1935 (afb. 14) is een raam en aparte toegang te zien tot de ‘schuur’ of werkplaats van sigarenmaker Aleman. Er is een leuning te zien van een eigen bruggetje over de Havensloot. Raam en toegangsdeur zijn ook getekend bij de bouwaanvraag in 1947. Ook is de eigen toegang in de houten schutting te zien met een bruggetje naar de werkplaats ‘circa 1857’ (afb. 14).

Afb. 14 Aanzichten van de gevel van de sigarenmakerij van Kommer Aleman; links circa 1935.

Rechts, gevel bij de bouwaanvraag door architect Died Visser in 1947.

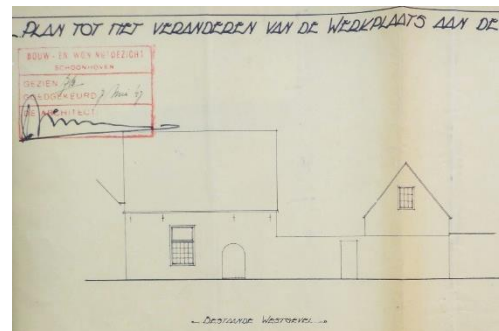
*— Veiling op 30 April 1891, ten overstaan van notaris Teijneek te Schoonhoven, van het huis van wijlen mevr. de wed. Slingeland:

3e perceel, gedeelte tuin met schuur, door den heer I. C. Van Sonsbeek te Schoonhoven, voor f1300.

Afb. 12 Bericht in de Schoonhovensche Courant 2 mei 1891. Met dank aan Leo de Kluijver.

Deze ‘schuur’ in het veilingbericht zou later de ‘oudere kern’ vormen van de ‘werkplaats 1947’ van Pieter van Oostrom. De vroegste afbeelding van deze schuur dateert van circa 1935. Er moest geheid worden voor de uitbreiding van de aanpalende ‘Loodwitfabriek’. Op foto’s van het heiwerk is de ‘schuur’ te zien, een stenen gebouw met dakpannen en een luik in de topgevel (afb.13).

De ‘schuur’ werd sinds 1930 verhuurd en als werkplaats gebruikt door de sigarenmaker Kommer Aleman. Deze was getrouwd met Clasina van Ipenburg, de zuster van zilversmid Frederik van Ipenburg

²⁴ SAMH, BRS, gezinskaarten 1910-1936, Kommer Aleman, Frederik van Ipenburg.

Pieter van Oostrom in 1929 als ondernemer in de ‘werkplaats circa 1857’

Pieter van Oostrom (1880-1962) was al meester zilversmid sinds 1919. Hij begon toen met compagnon Gerardus Antonius van Engelen in de Koestraat: ‘Van Engelen Oostrom’.²⁵ In 1926 gingen beide compagnons alleen verder. Van Engelen bleef in de Koestraat en Van Oostrom ging door in een werkplaats Havenstraat 25 met meesterteken ‘PO8’ in zeskant.²⁶ Maar het moest groter: begin 1928 vroeg Pieter vergunning om deze werkplaats te vergroten met een houten aanbouw met daarin een pers, gefundeerd in beton, aangedreven door een 3 pk elektromotor.²⁷ Of dit gerealiseerd is blijft een vraag, want kort daarna, in 1929, kocht Van Oostrom de woning en de werkplaats Koestraat 122 van Pieter van Sonsbeek (afb. 5).²⁸

Omstreeks 1933 werd een foto genomen waar Pieter van Oostrom trots voor zijn nieuwe werkplaats staat met zijn zonen (afb. 15). Er was moderne elektriciteit: zie de porseleinen isolatoren en draden. Er zal vanzelfsprekend ook een oven geweest zijn maar waarschijnlijk heeft Van Oostrom kort na zijn komst in 1929 een nieuwe oven gebouwd in deze ‘werkplaats circa 1857’. Die oven staat er nog steeds; het is een bijzondere dubbele oven en zover op dit moment bekend, de enige (nog) bestaande van dit type.

Afb. 15 Pieter van Oostrom met zijn zonen Jacobus (m) en Cornelis (l) voor de ‘werkplaats circa 1857’. Foto omstreeks 1933. Onbekende fotograaf. Collectie Marianne Klarenbeek.

Afb. 16 Dubbele oven in de ‘werkplaats circa 1857’. Foto RKa 2011.

De dubbele oven, niet voor goudsmiden ?

De hoeveelheid goud die een goudsmid giet, is gering en past in kleine gietkroezen. Gouden voorwerpen zoals sieraden, vragen voor uitgloeien zeker niet om deze ruimte. Voor een goudsmid is de omvang ook niet economisch: te veel stoken voor heel veel overbodige warmte. Een dergelijke grote dubbele oven past niet bij het werk van een goudsmid. Een zilversmid daarentegen gebruikt grotere (en soms heel grote) gietkroezen. Zilveren voorwerpen zoals schalen, bokalen, manden, enz. kunnen verhoudingsgewijs heel groot en zwaar zijn. Ze vragen om ruimte in de oven bij uitgloeien, evenals zilveren gietelingen bij uitsmeden tot plaat.

Bouwkundig staat deze grote oven ‘los’ van de muur: geen verband in het metselwerk. Het steenformaat is anders.

Bij elkaar genomen wordt het aannemelijk dat niet de goudsmiden Van Sonsbeek of Van Ipenburg deze oven hebben gebouwd maar de zilversmid Pieter van Oostrom. Zijn ondernemingszin bleek al in zijn voorgeschiedenis van 1919,

1928 en 1929 die boven beschreven werd. Zeer waarschijnlijk werd de dubbele oven dus in 1929 door Pieter van Oostrom bij zijn aanvang in deze werkplaats nieuw gebouwd.

²⁵ NZM, CvD, inv.nrs. 466-468, Stamboek Waarborg nr. 326, 414. Werkplaats: NZM, CvD, inv.nr. 469 Visitatiergister 1914 t/m 1919, nr. 326.; F. Mol, ‘Galerij der meesters, Gerardus Antonius van Engelen’, *Jaarboek Zilver Histograaf Schoonhoven* (Schoonhoven 2022) 51.

²⁶ CvD, Stamboek Waarborg, inv.nrs. 466-468, nr. 414; WbH, *Verantwoordelijkheidstekens 2003*, nr. 17272.

²⁷ SAMH, Schoonhoven, Hinderwetvergunningen ac. 1045, inv. nr. 415.

²⁸ Kadaster gegevens 1929/1930 perceel 1330, 1131/107, art. 1700 en 2214/98 art. 2781. Dank aan Janjaap Luijt.

1947 Pieter van Oostrom, de stichter van de ‘werkplaats 1947’

In 1946 waren er weer nieuwe plannen bij Pieter van Oostrom. De oorlog was voorbij. De Havensloot was in 1938 gedempt. De houten schutting tussen straat en werkplaatsterrein werd in 1946 vervangen door een stenen muur.

In 1947 werd 'een oude opslag', de voormalige sigarenmakerij van Aleman (afb. 13, 14), verbouwd tot de nieuwe ‘werkplaats 1947’. Twee gevels werden opnieuw opgemetseld naar ontwerp van architect Died Visser. De vierkante ramen en de uitgekraagde topgevel (afb. 17) zijn karakteristiek voor de ‘Delftse school’ van Visser op vele plekken in Schoonhoven.²⁹

Afb. 17 De twee nieuw opgemetselde gevels van de ‘werkplaats 1947’. In afwijking van de traditionele grote raampartij van een zilversmidswerkplaats heeft architect Died Visser stenen ‘penanten’ tussen vierkante ramen geplaatst. De zoldervloer werd verhoogd; de bestaande betonvloer behouden. In de westmuur (afb. 18) werden een raam en toegangsdeur dichtgezet met metselwerk. SAMH, ac. 1015, Schoonhoven, Bouwvergunningen, inv.nr. 1194, 16 mei 1947. Foto's RKa 2011.

Afb. 18 Westmuur van ‘werkplaats 1947’; oorspronkelijke muur van de ‘schuur’ (in 1892, afb. 5) of ‘oude opslag’ (in 1947); met bouwsporen van de dichtgezette toegang en het raam. De opmetseling met de muurankers voor de verhoging van de zoldervloer toont zich ook. Daarin zijn tevens de ankers van de dragers van de centrale as gezet. De ‘schuur’ werd verder in de lengte vergroot tot ‘werkplaats 1947’ o.a. door het invoegen van een oude scheimuur; zie de rollaag rechts. Foto RKa 2011.

²⁹ SAMH, ac 1015, Schoonhoven, Bouwvergunningen: werkplaats, inv.nr. 1194, 16 mei 1947; muur, inv.nr. 1176, 2 dec 1946; Zie ook: A. de Vaal (samensteller), *Invloeden van De Stijl op het straatbeeld van Schoonhoven* (Schoonhologie 2, 2019) 7, 16, 19, 20, 23.

In de werkplaats kwam een bovenas voor de aandrijving via riemen van diverse machines. Het werd een echte kleinschalige ‘Schoonhovense zilverfabriek’. In deze zilverfabriek werd ook een frictiepers geplaatst. Die voldeed echter niet en werd er later weer werd uitgezet via een gemaakt gat in de westelijke buitenmuur. De bouwsporen van het uitbreken en weer dicht-metselen zijn ook nog altijd zichtbaar.

1962 Cornelis van Oostrom, de tweede gebruiker van ‘werkplaats 1947’

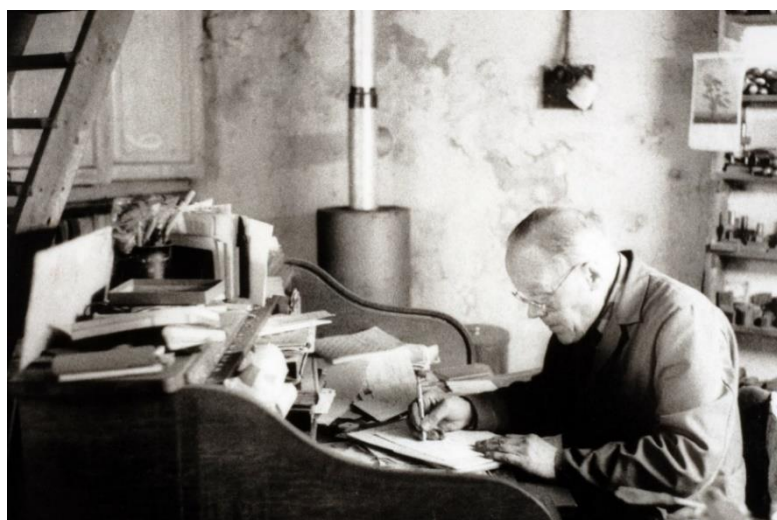
Cornelis (Cor) van Oostrom (1910-2000) volgde zijn vader op in de werkplaats in 1962. Cor was al medefirmant sinds 3 april 1941 in ‘P. van Oostrom en Zoon’. Het meesterteken van de firma werd in 1941 met een kleinigheid veranderd, een punt: ‘P punt O8’ in liggend zeskant.³⁰

In 1962, na het overlijden van vader Pieter zette zoon Cor van Oostrom het bedrijf voort in de werkplaats onder dezelfde naam ‘P. van Oostrom en Zoon’ en met hetzelfde meesterteken.

Op de weinige bewaard gebleven (leden-)lijsten van de *Nijverheidsvereniging voor goud- en zilversmeden in Schoonhoven*, staat Pieter van Oostrom in 1931, kort na zijn start in 1929, als lid nummer 37. In 1943 is de firma P. van Oostrom en Zoon, in de persoon van Pieter van Oostrom, medecontractant om:

‘...de Schoonhovensche industrie van luxe artikelen om te schakelen op de vervaardiging van geneeskundige en tandheelkundige instrumenten en/of brilmonturen...’³¹

In 1968 staat ‘P. van Oostrom & zoon’ eveneens op de ledenlijst. Bij de verandering van de Nijverheidsvereniging in het *Schoonhovens Goud- en Zilversmidgilde St. Eloy* in 1984 prijkt ook de naam van de firma weer op de eerste ledenlijst van de vernieuwde vereniging.

Afb. 19
Cornelis van Oostrom in 1995 achter zijn bureau, model ‘secrétaire’, in de ‘werkplaats 1947’. De secrétaire is anno 2023 nog steeds in gebruik.

Foto Hans Breuer.
Collectie Cock van Holten.

Het feit dat Cornelis van Oostrom in 1995 wegens zijn hoge ouderdom bedankte als lid van het Gilde bracht het bestuur in het geweer. Met resultaat: Cornelis van Oostrom werd op Zilverdag 5 juni 1995 benoemd tot Erelid van het Gilde St. Eloy ‘vanwege zijn ambachtelijke verdiensten’ en kreeg een zilveren beeldje uitgereikt.³²

Cornelis van Oostrom bleef tot kort voor zijn overlijden in de ‘werkplaats 1947’ werken; hij was toen 90 jaar. Hij was de laatste specialist in ‘Hanekam- en Biedermeier lepeltjes’ en ook de laatste Van Oostrom in de ‘werkplaats 1947’.

³⁰ WbH, *Verantwoordelijkheidstekens* (Gouda 2021) nr. 17271.

³¹ Archief Gilde Sint Eloy, M.C. Herens, R. Kappers (samenstellers), *1862-2012 150 jaar Gilde St. Eloy alias De Nijverheidsvereniging (Schoonhoven 2010) tab 10*. Bundel kopieën van administratieve bescheiden en literatuur ten behoeve van de aanvraag voor een Koninklijke onderscheiding voor het Gilde St Eloy bij haar 150-jarig bestaan in 2012, tab 10; R. Kappers, ‘De kroon staat er weer op’, *De Heraut Schoonhoven* 1 (2014)2-10.

³² Geertje Bos (red.) ‘Cor van Oostrom blij met beeldje’, *Rijn en Gouwe* (juni 1995), krantenknipsel.

1995 Marianne Klarenbeek, ‘Atelier Zilver aan de Lek’

De derde gebruiker van ‘werkplaats 1947’ en de zesde van ‘werkplaats circa 1857’

De kleindochter van Pieter van Oostrom, Marianne Klarenbeek, trad in de voetsporen van haar voorvaders. Ze volgde de Vakschool Schoonhoven en werd goud- en zilversmid. Daarna werkte ze bij diverse gerenommeerde juweliers in Nederland. Ook werkte ze een periode bij haar oom Cornelis van Oostrom om de ‘familie-specialiteiten’ te leren. In 1996 kocht zij de grond met twee werkplaatsen uit het oude familiebezit maar was daar als eerder in 1995 haar ‘Atelier Zilver aan de Lek’ begonnen. In 2006 restaureerde zij beide werkplaatsen. De werkplaatsen werden in 2011 op de lijst van Schoonhovense Gemeentelijke monumenten geplaatst. Ook in 2011 werd aan Marianne de Restauratie-plaquette van de Stad Schoonhoven uitgereikt door Dick Mentink, voorzitter van de Historische Vereniging Schoonhoven (afb. 20).³³

Naast vervaardiging en verkoop van eigen ontwerpen, worden in de twee werkplaatsen ook *workshops* en cursussen gegeven waarbij cursisten onder begeleiding zelf een sieraad vervaardigen. Ook zijn de werkplaatsen dikwijls doel van stadswandelingen in de Zilverstad.

Afb. 20 Marianne Klarenbeek en Dick Mentink. Uitreiking van de Restauratie-plaquette van de Stad Schoonhoven door de voorzitter van de Historische Vereniging Schoonhoven.

Open Monumentendag 9 september 2011. Onbekende fotograaf.

Twee werkplaatsen samengevat

‘Werkplaats circa 1857’ gesticht door goudsmid Isaac Cornelis van Sonsbeek op de grond van zijn vrouw en schoonzus die zij eerder erfden van hun vader Pieter van Geelen ‘de rijke’.

1892 Samenvoeging na koop van aangrenzende grond; de huidige ruimtelijke situatie ontstaat.

1899 De goudsmederij voortgezet door de zoon, de goudsmid Pieter Van Sonsbeek.

1918-1928 In huur van Pieter van Sonsbeek, voortgezet door de goudsmid Gerrit van Ipenburg en zijn vader zilversmid Frederik van Ipenburg; gezamenlijk bewonen zij het huis.

1929 Gekocht door zilversmid Pieter van Oostrom en als zilversmederij voortgezet.

1930 De ‘schuur’ of ‘oude opslag’ in 1930 verhuurd aan sigarenmaker Kommer Aleman.

1947 ‘Werkplaats 1947’ gesticht door Pieter van Oostrom. Door hem werd de ‘schuur’ of ‘oude opslag’ verbouwd door architect Died Visser tot een kleinschalige zilverfabriek.

1962 ‘Werkplaats circa 1857’ voortgezet door zoon Cornelis van Oostrom, zilversmid.

1996 Beide werkplaatsen met grond gekocht door Marianne Klarenbeek, goud- en zilversmid, en kleindochter van Pieter van Oostrom; al eerder sinds 1995 ‘Atelier Zilver aan de Lek’.

³³ <https://historischevereningschoonhoven.nl/open-monumentendag-2011-oud-gebouw-nieuw-gebruik/>

Galerij der Meesters, dit maal autobiografisch

door Marianne Klarenbeek

Even voorstellen? Ik ben Marianne Klarenbeek, geboren Van Bruinessen, op 18 februari 1949 en ik stam uit een zilversmidsfamilie.

Na het zien van het werk dat mijn opa deed, zilversmeden, besloot ik om ook dit vak in te gaan. Dus na mijn middelbare school naar de Vakschool. Toen nog in de Doelen, midden in de stad. Wat een leuke locatie en wat hebben we daar genoten, van alles.

Het was een prima opleiding in een super leuke tijd. Uiteindelijk werd het goudsmiden.

Na mijn opleiding heb ik stage gedaan bij Lex Eigeman in Leiden,

Sieralex Sieraden (inmiddels opgevolgd door zijn zoon, nu aan de Denneweg in Den Haag). Na mijn stage wilde ik vertrekken, maar Lex vroeg of ik wilde helpen met het opbouwen van een nieuwe zaak. Dat heb ik gedaan en ben daar nog lange tijd gebleven.

Als autofreak hou ik van auto's en van autorijden. Zo ben ik beland bij een verhuurbedrijf van auto's. Alleen maar rijden in van alles en nog wat. Auto's ophalen en wegbrengen. Ik genoot van elke rit !!

Het bloed kruipt toch waar het niet gaan kan. In Amsterdam liep ik tegen een edelsmederij op waar ze sieraden verkochten waar ik helemaal stuk van was. Hier moet ik werken! Dat was mijn eerste gedachte, en ik naar binnen. Gewoon gezegd dat ik hun nieuwe medewerker was. 'Ik ken jou', zei de dame die me te woord stond. 'Jij komt uit Schoonhoven, niet?' Ze bleek een dochter van Den Braber, een bij oude Schoonhovenaren bekende groenteman. Zij was 'blijven hangen' aan een vakscholier, Jos Jonkergouw, toen die in Schoonhoven op school was. Samen hadden zij een fantastisch leuk Amsterdams bedrijf opgezet. Bij hen heb ik een aantal jaren met heel veel plezier gewerkt en heb nog steeds contact met ze.

In Amsterdam volgde ik intussen de avondopleiding zilversmeden aan de dépendance daar van de Vakschool Schoonhoven. Daarna nog een tijdje gewerkt bij *Van Gelder* in Amstelveen, de 'vader' van *Diamond Point*, de juwelier in *de Bijenkorf* in Amsterdam.

In 1996 wilde mijn oom Cor van Oostrom, stoppen met het zilversmeden: hij was 86. Dat ik de werkplaatsen wilde kopen wanneer hij zou stoppen, had ik eerder al aangegeven. En zo is het in 1996 gebeurd. In 1995 heb ik mijn meesterteken gekregen van de Waarborg en ben ik *Zilver aan de Lek* begonnen. In 2006 heb ik beide werkplaatsen gerestaureerd. Intussen werkte ik een aantal jaar bij een juwelier in Papendrecht, Renée Hassink. In 2018 is zij met de zaak gestopt. Sindsdien werk ik alleen maar voor mezelf en doe ik van alles wat op m'n pad komt en met zilver te maken heeft. Ik werk in opdracht, maak mijn eigen collectie en verzorg daarbij ook workshops zilversmeden in Schoonhoven bij mijn bedrijf, *Zilver aan de Lek*. Mijn monumentale werkplaatsen zijn altijd te bezoeken. Wel graag even bellen voor je komt.

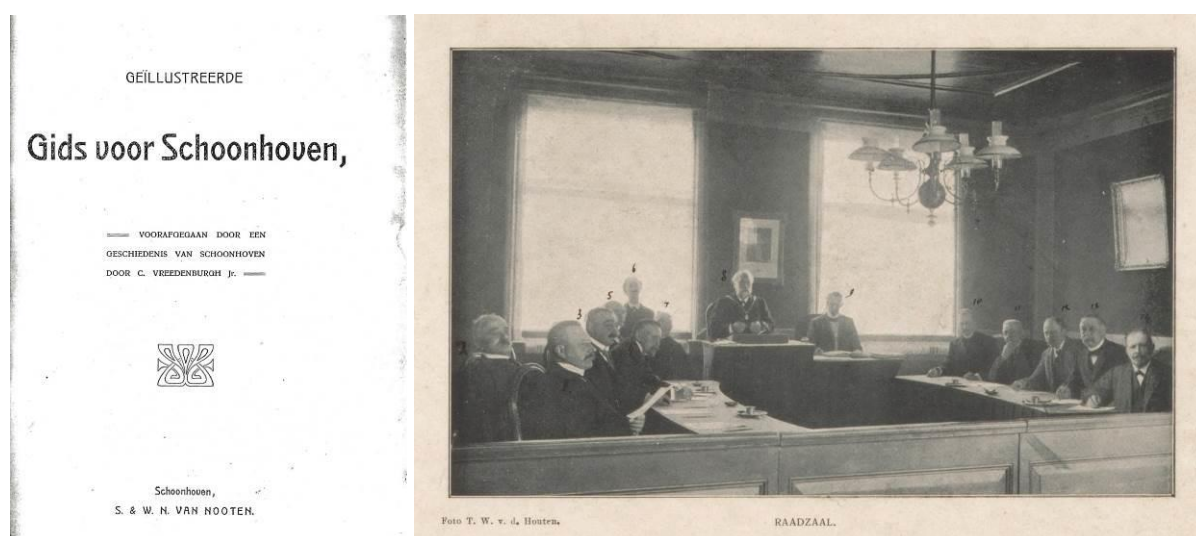
Geïllustreerde Gids voor Schoonhoven

Herwaardering van het werk van Cornelis Vreedenburgh¹

Gerard Waardenburg

In 1912 verscheen bij uitgeverij S. & W.N. van Nooten de eerste officiële stadsgids: *Geïllustreerde Gids voor Schoonhoven, voorafgegaan door een geschiedenis van Schoonhoven door C. Vreedenburgh jr.*²

Het vooraf, ‘Een geschiedenis van Schoonhoven’, door vrijetijds-historicus Cornelis Vreedenburgh jr., bevat met de kennis van nu soms inmiddels achterhaalde wapenfeiten en data. Tegelijkertijd is het relaas echter tot op de komma nauwkeurig waar het de cijfers betreft van de Waarborg -zijn feitelijke werkgebied- en van de goud- en zilverindustrie. De gids bestaat verder uit bijna 100 pagina’s namen van bestuursleden, data, cijfers en tarieven van verenigingen en diensten. De *Gids* vormt zo een onschatbare bron van informatie over het Schoonhoven van ruim 100 jaar geleden, net als de vaak fraai vormgegeven 30 pagina’s advertenties.

Afb. 1 Geïllustreerde Gids voor Schoonhoven, titelpagina en foto daarbij van de Gemeenteraad in 1912. De nummers op de foto zijn later toegevoegd. Foto Coll. SAMH inv.nr. 0440-86157.

Geschiedschrijving stond aan het begin van de 20ste eeuw nog in de kinderschoenen en vaak werden er, zoals Vreedenburgh zelf ook in zijn voorwoord schrijft, geen bronnen vermeld. De informatie voor het samenstellen van ‘Een geschiedenis van Schoonhoven’ kwam uit ‘het goed bewaarde gemeentearchief’. Hierbij moet worden bedacht dat modern archiefbeheer nog niet bestond en pas zijn intrede deed met de aanstelling in 1924 van Gerhard J. Lugard jr. als gemeentearchivaris van Schoonhoven.³ Tot die tijd werd het archief feitelijk beheerd door de gemeentesecretaris, die zich eerder van deze taak kweet uit het oogpunt van bestuurlijke continuïteit, dan uit historisch perspectief.⁴

¹ Redactie, ‘Herwaardering van het werk van Cornelis Vreedenburgh jr.’, *Jaarboek Zilver Histograaf Schoonhoven* 2(2022)76.

² S. & W.N. van Nooten (uitgever) *Geïllustreerde Gids voor Schoonhoven, voorafgegaan door Een geschiedenis van Schoonhoven door C. Vreedenburgh jr.* (Schoonhoven 1912).

³ A.C.F. Koch, ‘In memoriam G.J. Lugard jr.’, *Verslagen en mededelingen van de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch regt en geschiedenis* 91(1976)5-7.

⁴ E. van der Hulst, ‘“Uijt den woesten bajard”. De geschiedenis van het stads- en gemeentearchief van Schoonhoven’ in: P. Niestadt, R. Kappers, *Het Leven in Schoonhoven. Geschiedenis van het bestuur van de stad* (Schoonhoven 2014)136-142.

Aan het eind van zijn voorafgaande relaas komt Vreedenburgh tot de conclusie ‘dat deze beschrijving al zeer onvolledig zou zijn, wanneer daarin niet, zij het kortelings, het tegenwoordige bestaansmiddel van Schoonhoven behandeld werd...’ Op krap anderhalve pagina geeft hij dan een haarscherp beeld van producten, van aan de Waarborg aangeboden aantallen artikelen, van schatplichtigen, essaailoon en im-en export. Een fragment illustreert dit hier:

‘Ook tegenwoordig is de toestand nog zoo, dat er een menigte kleine bazen zijn, die ieder een speciaal artikel produceeren: lepeltjes, doozen, namaak-antiek, knopen, gespen, roozenkransen, provinciale sieraden enz. Daarnaast zijn er enkele groote fabrieken, welke bijzonder fraai werk afleveren in groot-zilverwerk. Er wordt van alles gemaakt te Schoonhoven, doch het Zeeuwsch, het namaak-antiek en het moderne tafelzilver wordt verreweg het meest verwerkt. Gemiddeld worden b.v. per week aan het Kantoor van Waarborg en Belasting der Gouden en Zilveren Werken ter onderzoek en stempeling aangeboden ± 1400 stuks gouden en ± 16000 stuks zilveren voorwerpen... Ingeschreven zijn ± 150 schatplichtigen, d.w.z. handelaren, kooplieden, werkmeesters, die annex zijn met de goud- en zilverindustrie...’.

Verbazingwekkend en uitnodigend tot verder onderzoek zijn de export-cijfers die Vreedenburgh noemt, waarbij de 27 gram aan goud schrill afsteekt tegen het kolossale gewicht van 665.330 gram, n.b. ruim 665 kilo, aan zilveren voorwerpen. Gevoegd bij het artikel ‘Een eigenaardige antiek-industrie’,⁵ waarin Vreedenburgh stelt dat het pseudo-antiek vooral aftrek vindt bij Engelsen en Amerikanen en advertenties in deze stadsgids, zoals die van de firma Niekerk, kan een voorzichtige eerste conclusie zijn, dat de export omstreeks 1912 vooral uit massale aantallen van dit namaak antiek zilver heeft bestaan. Nader onderzoek naar deze zilverexport van Schoonhoven, een onontgonnen terrein, is geboden.

Al met al legde Vreedenburgh in 1912 met zijn verhaal in de *Geïllustreerde Gids voor Schoonhoven*, een fundament voor de verdere promotie van de geschiedenis van Schoonhoven. Zijn onderwerpen als Waaggebouw, Doelenhuis, de Veerpoort, en bewoordingen zoals ‘Schoonhoven’, en ‘een vrije hoge heerlijkheid’ of over het twee maal belegerde slot onder Nicolaas van Cats, over Albrecht Beiling levend begraven, van de noodlottige stadsbrand van 1518, de toetreding tot de Unie in 1577, het veranderen van de regering door Prins Maurits, de aanhouding van Prinses Wilhelmina in 1787 aan de Goejanvervellesluis met haar overnachting in Schoonhoven, de kloosters van Schoonhoven, de verzakking van de Bartholomeustoren, de Heerenstoel met bijbelse tafelen in de grote kerk, het graf van Olivier van Noort, de eerste steenlegging van het stadhuis in 1452, en de mooie zilveren ‘kraag’ die door Jacoba als prijs werd uitgelooft (‘twee schalmen zijn gestolen en door kettingen vervangen’), en de lotgevallen van ‘Marrigje Ariens ... geworgd en tot assche verbrant’ werden na 1912 ontelbare malen herhaald tot op de dag van vandaag. Meestal zonder deze bronvermelding, zodat velen na Vreedenburgh eigenlijk pronkten met andermans veren.

Voor het originele ‘Een geschiedenis van Schoonhoven’ [klik hier](#).

⁵ C. Vreedenburgh jr., ‘Een eigenaardige Antiek-industrie’, *Eigen Haard* 22(3 juni 1911)348-352; digitaal: www.zilverhistograaf.nl / Zilver Schatkamer nr. 1598; G.Waardenburg, ‘Een eigenaardige Antiek-Industrie’ door Cornelis Vreedenburgh jr’, *Zilver Histograaf Schoonhoven*, volgende aflevering dec. 2023.

De Galerij der Meesters: Willem Littel Willemsz

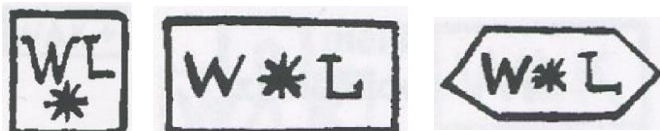
Ferry Mol

Afb. 1 Willem Littel Willemsz, ca. 1875.
Onbekende fotograaf.

- Willem Littel Willemszoon
- geb./ged. Schoonhoven 2/4 sept. 1796, ovl. Schoonhoven 7 feb. 1879
zoon van Willem Littel en Johanna Roosenburg
- zilversmid, goudsmid; werkmeester in Schoonhoven van 14 Oktober 1815¹ tot 7 Februari 1879²
- Specialiteit: Gouden oorringen, boten, schuiven, cachetten, boeksloten en onderscheidene zilveren werken
- Hij behoorde in zijn tijd tot de grootste werkmeesters van Schoonhoven, waarbij hij een fors aantal werknemers in dienst had. Hij heeft in de periode 1841-1848 in Amsterdam gewerkt. Nadien heeft hij in Schoonhoven zijn nering voortgezet. In 1861 heeft hij een firma opgestart met Gilles Grevink, een zilversmid uit Amsterdam, maar dit compagnonschap heeft slechts 3 jaar stand gehouden.³ Hij heeft vervolgens zijn eigen zaak weer voortgezet.⁴
- Was in de periode 1859 – 1868 secretaris in het bestuur van het Schoonhovense Burgerweeshuis⁵

- Zijn eerste meestertekens, afgeslagen en vernietigd in Utrecht:⁶

- Zijn (eigen) meestertekens in Schoonhoven:⁷

De resultaten van uitgebreid onderzoek naar Willem Littel Willemsz, zijn zoon Cornelis, en zijn oom Cornelis, zullen in een van de volgende *Zilver Histograaf Schoonhoven* verschijnen.

¹ Nederlands Zilvermuseum Schoonhoven (NZS), Collectie Van Dongen (CvD), inv.nr. 467, 468, Stamboek Waarborg Schoonhoven (kopie) 1911- (1937) 1933, p. 252.

² SAMH, Gemeente Schoonhoven, Burgerlijke Stand 1879, akte 20 d.d. 8 Februari 1879: bij de aangifte wordt vermeld dat Willem Littel bij overlijden nog goudsmid was.

³ *Rotterdamsche Courant* 20 april 1864, p. 4.

⁴ S.A.C. Begeer e.a. *Zilversmeden van de stad Schoonhoven 1600-1900* (Schoonhoven 1981); CvD inv.nr. 465, 1e Stamboek werkmeesters Schoonhoven, 1837-1911, 1e helft, p. 8, 9.

⁵ H. van der Molen, *Ordentelyck, stil ende manierlyck. Het Schoonhovense weeshuis 1581-1940* (Rotterdam 2000).

⁶ C.B. van Dongen, *Nederlandse verantwoordelijkheidstekens sinds 1797* (Gouda 1999).

⁷ idem, idem.

Colofon 2023

De *Zilver Histograaf Schoonhoven* is een historisch periodiek over ‘de geschiedenis van de 1000 Meesters die het deden en doen, hun werk en hun stad.’ Afleveringen verschijnen regelmatig, in *open access*, via de gelijknamige website www.ZilverHistograaf.nl.

De Zilver Histograaf Schoonhoven verschijnt onder auspiciën van het *Schoonhovens Goud- en Zilversmidsgilde Sint Eloy*. Het verschijnt in *open access*, gratis toegankelijk voor iedereen, op het *worldwide web*. De website biedt de afleveringen aan. Er is tevens een ‘Zilver Schatkamer’ of *repository* waarin elders reeds verschenen publicaties over de geschiedenis van Schoonhoven als Zilverstad bijeen gebracht zijn.

Jaarboek. Aan het eind van elk kalenderjaar wordt digitaal een Jaarboek samengesteld met de verschenen afleveringen. Print of druk van afleveringen en Jaarboek door derden is vrij van onze rechten.

Abonneren is gratis. Opgeven, wijzigingen en afzeggen kan/moet men zelf doen op de website van de Zilver Histograaf Schoonhoven, www.zilverhistograaf.nl

Abonnees worden per email geïnformeerd over het verschijnen van nieuwe afleveringen. De Zilver Histograaf Schoonhoven wordt, desgewenst, gratis digitaal aangeboden aan de leden van geïnteresseerde historische verenigingen, geïnteresseerde ‘vrienden van’ de diverse Nederlandse musea met een edelmetaalcollectie.

Publicaties: Aangeboden artikelen worden *peer reviewed* door de (gast-) redacteurs. Het auteursrecht blijft berusten bij de auteurs.

Artikelen en/of **kopij** kunnen worden aangeboden bij het secretariaat van de redactie: redactie@zilverhistograaf.nl. Alle bijbehorende afbeeldingen die niet gemaakt zijn door de auteur, dienen vrij van rechten aangeboden te worden. De Zilver Histograaf Schoonhoven, i.c. de Stichting HEK, aanvaardt in deze geen enkele aansprakelijkheid.

Richtlijnen voor auteurs: [www.ZilverHistograaf.nl /Kopij insturen/Richtlijnen](http://www.ZilverHistograaf.nl/Kopij%20insturen/Richtlijnen).

Redactie

Rene Kappers, hoofdredacteur
Loek van der Kolk, redactiesecretaris
Gemke Jager, redactielid
Cristel Stolk, redactielid
Ferry Mol, redactielid
Rogier de Groot, webmaster

rene.kappers@live.nl
redactie@zilverhistograaf.nl
info@gemkejager.nl
c.stolk@samh.nl
ferrymol4@gmail.com
rogier@roaxdesign.com

Vormgeving: Roax Design, Schoonhoven

Covers: Ton van Velsen, Hilversum en Rogier de Groot, Roax Schoonhoven

ISSN: 2772-4867

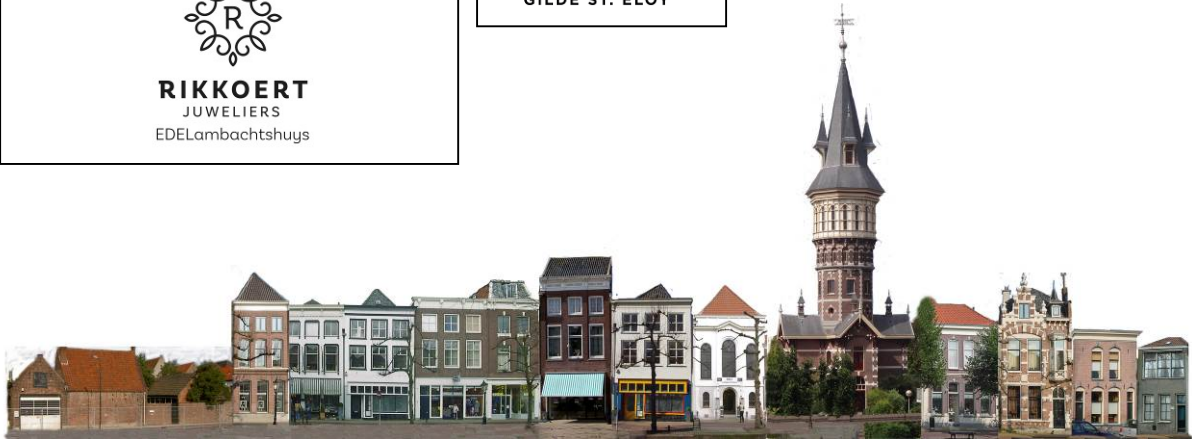
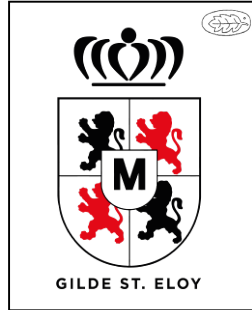
De Stichting HEK, Historische Encyclopedie Krimpenerwaard, is de rechtspersoon die de uitgever is van de *Zilver Histograaf Schoonhoven*.

Bestuur Stichting HEK

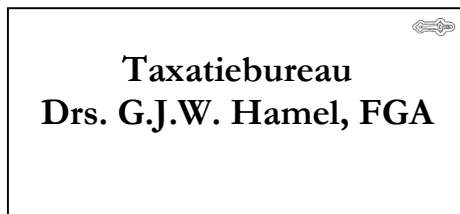
Han Goutier, voorzitter
Gemke Jager, secretaris-penningmeester
Rene Kappers, lid

info@nederlandje.nl
info@gemkejager.nl
rene.kappers@live.nl

Dank aan onze sponsors van 2023
 'Zilverstad: dat onderscheidt ons van de rest'

Panorama van de Zilverstad

Panorama van de Zilverstad, adressen v.l.n.r. Havenstraat 49, 47a, Haven 69, Haven 64, 66, 68, 70, 54, 66, 13, Bij de Watertoren, Haven 7, 61, Nes 22, Scheepmakershaven 30. Werkplaats/huis van: Zilverfabriek A. Mesker & Zn, Zilverfabriek P. van Oostrom & Zn, Pieter van Sonsbeek, Artis Causa (Huub Rogier, Gabri Schumacher)/Jan Ariensz, Willem Littel Wmz, Gillis Grevink, Jacob Kooiman AGz/Andries Graves Kooiman, Adrianus Kuijlenburg Jz, Rikkoert Edelambachtshuys, Paul de Vries/Wouter van Balen/Titiaan de Geer, Juwelier Rikkoert, Jacob G.J. Niekerk, F. Edeling, H.C. Daudt. Foto's en Collage RKa